

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV/ŠTEVILKA 26

CETRTEK, DNE 28. JUNIJA 1962

CENA 2.— ŠILINGA

Kmetje na fronti

Naša država šteje skupno 430.000 kmetij, od teh je domala ena tretjina gorskih kmetij. Dve tretjini vseh kmetij dosega komaj 10 ha, polovica pa komaj 5 hektarov zemlje. Produktivni stroški se ne prestopajo dvigajo, čisti donos pa pada od leta do leta: 1957 je znašal na hektar 826.— S. leto navrh 726.— in leta 1959 pa je padel celo na 640.— S. Pridelek se je kljub padanju števila v kmetijstvu zaposlenih sicer stalno zviševal, a vendar ne dohiteva še hitreje rastočih stroškov. Srečen je, kdor danes obdeluje kmetijo s svojo družino, revež pa oni, ki si mora iskati predvsem delovne pomoči drugod. Tako je kmet najmanj deležen gospodarskega bogastva, katerega izkazujejo v dosednji konjunkturi drugi gospodarski stanovi. Sicer se morda bolj oblači in bolje hrani, a življenjske ravni ne dosega. Kmetu gre znatno slabše kakor k industrijskemu delavcu. Zato navdaja kmečko ljudstvo čut manjvrednosti, nezadovoljstvo se širi in beg iz poklica je na dnevnem redu.

Mnogi se trudijo, da odpomorejo kričeči krivici, ki kmetijstvo lahko potisne popolnoma ob steno. Že papeževa okrožnica »Mater et magistra« govori jasne besede:

Kmetijstvo se mora gospodarsko razvijati vzporedno z industrijo. Tudi kmetje morajo napredovati v racionalnem gospodarstvu z boljšo izbiro obdelave in pridelave. Kmetijstvo rabi modernih prometnih zvez, kmečke družine morajo stanovati v bolj udobnih stanovanjih, na vasi je treba več zdravstvenih naprav, modernega šolstva, boljšega razvedrila.

Država je dolžna voditi pravično agrarno politiko. Pri obdavičevanju se mora ozirati na kmetov gospodarski položaj. Gospodarjem mora posredovati kredite z nizkimi obrestmi, izpopolniti mora socialno varovanje, braniti cene kmečkih pridelkov, pospeševati razvoj agrarne industrije.

Pa tudi kmet mora storiti svoje: kmetija bodi napredna v strokovni izobrazbi in naj se poslužuje vseh tehničnih napredkov. Kmetje naj si ustanavljajo zadruge in poklicne organizacije. Kmečko ljudstvo naj se vsebolj udeležuje v javnem in političnem življenju, da si pribori svoje pravice.

Zanimivo je spričo teh tehtnih misli papeževe okrožnice opazovati, kako postaja avstrijska politika vedno bolj jasna in odločna.

»Na več frontah se borimo! Težave nam ne delajo samo naši politični nasprotniki, marveč še bolj nerazumevanje, ki ga kaže moderna industrijska družba nasproti kmečkemu vprašanju,« je ugotovil na velikem dunajskem kmečkem zborovanju kmetijski minister Hartmann. — »Industrijske plače in cene stalno rastejo, delovni čas v obrti in industriji se vedno bolj krajša, vse stremi za čim večjo socialno varnostjo — vse to pa stane denar, ki ga morajo plačevati tudi kmetje, a na sadovih teh prizadevanj so kmetje najmanj soudeleženi,« je minister še ugotovil. Pri tem pa je še dostavil besede, ki si jih velja še posebej zapomniti:

»Tudi male in srednje gorske kmetije bodo vedno bolj navezane na izvoz pridelkov v inozemstvo. Na svetovnem trgu velja tekma nižjih cen. Kdor ceneje ponuja, lahko prodaja. Zato ne sme veljati borba toliko zvišanju cen, kot pa znižanju produktivskih stroškov.«

Tako je tudi avstrijsko kmetijstvo — kakor ostala kmetijstva zapadne Evrope — v nekakem začaranem krogu. Nujno je treba, da kmetje več zaslužijo, a to naj nikakor ne gre samo na račun cen pridelkov, ker so pač z visokimi cenami manj konkurenčni na svetovnem trgu.

Zahteve avstrijskega kmetijstva nasproti

Alžir v zmešnjavah in ognju

Čim bolj se bliža 1. julij, ko bodo Alžirci glasovali o svoji bodočnosti, tem bolj postaja ta dežela pozorišče blaznega početja najbolj skrajnih teroristov. Do viška v akciji »uničite vse do tle« je prišlo zadnji ponedeljek popoldne, ko je v mestu Oran pretresla ozračje silna eksplozija na področju pristanišča. V zrak je bilo spušenih sedem velikih skladišč olja in nafte, kar je povzročilo silen požar, ki se je dvigal do 400 metrov v višino. Vso bližnjo okolico je zajel požar in gasilci so bili ob tem gorečem peklu brez moči. Osobje pristanišča se je komaj rešilo z ladjami na morje in med prebivalstvom je nastala prava panika.

Prebivalstvo zapušča deželo vsak dan. Od 200.000 prebivalcev Orana, se jih je že izselilo v Francijo nad 70.000; iz celega Alžira pa se je že vrnilo od ca 1 milijona tamošnjih Evropejcev nad 250.000 v Francijo.

Konec minulega tedna se je v Alžiru zdelo, da bo prestrašenemu ljudstvu le napočil dan miru in nekaj dni je že potekalo življenje zlasti v mestu Alžir povsem normalno. Prišlo je namreč do premirja med OAS-ovci in alžirskimi voditelji. V medsebojnih pogajanjih bi naj bilo zajamčeno mirno življenje Francozom v novi alžirski državi in priznane bi jim bile polne državljanske pravice; tudi je v sporazumu določena amnestija za vse pripadnike OAS ter celo priznano sodelovanje Francozov v alžirski vojski.

V mestu Alžir in v vsem vzhodnem delu dežele poveljuje OAS-oddelkom general

Susini; ki je ponovno pozval Francoze k pomiritvi in jih v smislu sporazuma povabil, da ostanejo v Alžiru, da bodo pomagali utrditi novo državo. Na področju Orana poveljuje OAS-ovcem general Gardy, ki pa sporazuma ne priznava in poziva Francoze k nadaljevanju boja do popolnega uničenja.

V tej žaloigri se je pred kratkim pojavil med glavnimi igralci tudi znani nekdanji vodja krščansko-republikanskega gibanja na Francoskem Georges Bidault. Ta je nedavno zbežal v tujino, najprej v Švico, od tam pa neznankom. Pridružil se je OAS-ovcem in celo prevzel vodstvo »Komiteja upora«. On trdi, da Francija ni več država v pravem pomenu besede, da nima več pravega parlamenta in da oblast izvršuje samo policija. Vodstvo države je prelomilo vrsto priseg. Proti takemu stanju pa obstaja v Alžiru in v Franciji sila, ki bo prevzela oblast v svoje roke. Nastala bo nova država iz slabosti Četrte republike in sramote Pete republike.

Medtem pa v Franciji napovedujejo nov proces proti generalu Salanu. Obtožujejo ga namreč novih zločinov proti državi in te zločine bi naj zakrivil še po zadnji obsodbi, čeprav je po agenciji France Presse objavil poziv »Francozom in Alžircem, da naj najdejo skupni jezik za sporazumevanje v bratskem Alžiru«.

Začasna alžirska vlada, ki se še zadržuje v Tunisu, pa se pripravlja, kot je bilo sklenjeno na seji vlade, da se v nekaj dneh preseli na alžirsko ozemlje.

Podržavljenje elektrike v Italiji

Vse električne naprave v Italiji so do danes privatna lastnina posameznih električnih družb. Elektrifikacija je v Italiji zlasti v severnih delih države skoro popolnoma izvedena in dobičke iz teh podjetij, ki dobro poslujejo, shranijo posamezni lastniki v svoje žepce.

V politično-gospodarskih krogih levičarskih strank se je vedno bolj slišala zahteva, da je treba predvsem električne naprave podržaviti in to je bil tudi nekak predpogoj Nennijevih socialistov za sodelovanje z demokristjani v novi vladi.

Sedanja Fanfanijeva vlada, katero podpirajo tudi socialisti, je zato že ob nastopu postavila v program, da hoče podržaviti vse vire električne energije. Na seji ministrskega sveta so prejšnji teden po obširni razpravi odobrili osnutek načrta zakona za ustanovitev Ustanove za električno energijo in o prenosu na to ustanovo podjetij,

vsej javnosti in državi se trenutno glasilo:

Pospešujte kmetijstvo, pomagajte zniževati stroške, prekalkulirajte kmetijske cene, zvišajte ceno mleku, dovolite več denarnih sredstev za izvedbo zelenega načrta 1963, izglasujte postavbo o medsebojni pomoči s stroji in traktorji, znižajte — če treba — carino na uvoz kmetijskih strojev!

Avstrijska kmečka zveza je v podporo tega programa določila poseben akcijski odbor in ga bo tudi finančno primerno podprla. Tudi dežela ima svoj akcijski komitej in finančni fond.

Tako stopa vprašanje kmetijstva v naši državi v ospredje in ga bo morala javnost obravnavati. Čim prej to stori, tem bolje. Radikalizacija kmetijstva ob nerešenih nujnih zadevah bi utegnila načeti steber sedanjega socialnega in gospodarskega reda.

ki proizvajajo električno energijo, bodisi hidroelektričnih ali termoelektričnih, kakor tudi central na jedrski pogon.

Ta zakonski osnutek še mora sprejeti poslanska zbornica, vendar o sprejetju osnutka ni dvoma, ker bodo poleg vladnih strank glasovali za zakon tudi Nennijevi socialisti. Desno krilo krščanskih demokratov sicer ugovarja, da bo s podržavljenjem odvzeta podjetjem iniciativa, odločno pa nasprotujejo podržavljenju elektrike desničarske stranke z liberalci na čelu, ki še vedno zagovarjajo nesocialen nauk o neomejeni lastnini in svobodni gospodarski tekmi.

V osnutku zakona je predvideno, da bodo zapadle podržavljenju vse elektrarne, ki proizvajajo več kot 10 milijonov kw ur energije, kar pomeni, da so izvete elektrarne, ki delajo le za domačo potrebo. Tudi je v osnutku določeno, kako bodo izplačevali dosedanjim lastnikom odškodnino, ki mora biti izplačana v dobi 10 let.

Od podržavljenja si mnogi obetajo boljše in cenejše oskrbo z električnim tokom. Drugi pa si ne obetajo posebnih koristi od podržavljenja, ker jih skušnja uči, da državna podjetja ne znajo najbolje gospodariti. Največja razlika med dosedanjim in bodočim stanjem bo predvsem ta, da bo odslej razpolagala država z ogromnimi dobički.

Podržavljenje električnih naprav v Italiji je zelo važen in pomemben dogodek v italijanskem gospodarsko-političnem življenju. Tako velikega koraka v preokretu gospodarstva Italije ni bilo od leta 1905, ko so bile podržavljene železnice. Velik političen pomen je pa tudi v tem, da si je Fanfani končno pridobil tudi zaupanje pri Nenniju in njegovi stranki, katere podpora je nujno potrebna za delo v bodočnosti.

Vloge Narodnega sveta

V zvezi z nameranim zvišanjem učne obveznosti za učitelje dvojezičnih šol je naslovil Narodni svet koroških Slovencev vloge na predsednika avstrijskega državnega zbora dr. Maleta, prosvetnega ministra dr. Drimmmla, zunanjega ministra dr. Kreiskega in deželnega glavarja Wendeniga. V njih se zavzema za dosedanje ureditev učiteljskih doklad in učne obveznosti, kot jo predvideva odlok koroške deželne vlade iz leta 1947. Hkrati je storil potrebne korake ob pripravi nove vseavstrijske šolske ureditve.

KRAJEVNI SESTANKI

Ta mesec bo zaključil Narodni svet koroških Slovencev krajevna zborovanja po občinah, ki so na programu vsako jesen in v igred. V pomladanskih mesecih so se bavili zaupniki in predstavniki krajevnih odborov z narodno-političnim delom v preteklem letu, hkrati pa so se podrobno menili tudi o tem, kako bi bilo možno delo v posameznih občinah postaviti na širšo in trdnjšo podlago. V ta namen bo treba polagati tudi v bodoče veliko pažnjo izgradnji političnega aparata in rednemu šolanju zaupnikov na krajevnih sestankih, tečajih, zborovanjih in podobno. Celotno delo bo treba idejno poglobiti ter organizatorno izgraditi, pri čemer je bil storjen v preteklih mesecih precejšen korak naprej.

V zadnjem polletju so bila zborovanja zaupnikov Narodnega sveta v dvasetih občinah, in sicer na Blatu pri Pliberku, na Bistrici (Šmihel) v Podjuni, v Globasnici, v Apačah (občina Galicija), v Dobri vesi, v Škocijanu, v Žitari vesi, v Št. Primožu, v Hodišah, v Logi vesi za občino Št. Ilj, v Bilčovsu, v Šmarjeti v Rožu, v Selah, v Št. Janžu za občino Svetna ves, na Bistrici v Rožu, v Št. Jakobu, v Rožeku, v Ledincih, sestanke pa bo zaključil Narodni svet v tej delovni sezoni z zborovanji na Brnci in Podklostru.

Na zaupniških sestankih sta govorila dr. Valentin Inzko in dr. Reginald Vospernik.

- K R A T K E V E S T I -

Laos je končno dobil svojo avtoritativno vlado, s katero so zadovoljni i Sovjeti, ker upajo, da bodo po vzoru iz Češke, Poljske, itd. prišli v kratkem do popolne oblasti, pa tudi Amerikanci, ker se nadejajo, da je tako vsaj za nekaj časa ustavljeno prodiranje komunizma v tem delu sveta. V zahvalo, da so se ZDA trudile za sestavo nevtralistične vlade, so le-te že dobile poziv, da naj čim prej umaknejo svoje vojaške sile iz sosednjega Siamu, ker prisotnost ameriških čet v bližini mej baje ogroža razvoj v deželi.

Med komunistično in nacionalistično Kitajsko je prišlo do napetosti. Vsaka izmed obeh obtožuje drugo, da pripravlja napad. Obe Kitajski sta zato pozvali svoje ljudstvo k največji čuječnosti in pripravljenosti. Na obeh straneh pa se prav resno tudi pripravljajo za vsak slučaj in potniki iz komunistične Kitajske poročajo, da se tam vršijo velika zbiranja vojaških oddelkov, ki so v popolni vojni opremljeni, a tudi na Formozu so koncentrirali vojaštvo v obmejne predele. Celu ZDA so opozorile Čankajškja, da naj se ne podaja v nepremišljene vojaške poudrve, in so v tamošnje vode poslale svoje brodovje na „orožne vaje“.

Nov blok držav nastaja v Afriki. V Kairu so se zbrale severnoafriške države in sklenile, da ustanovijo skupno afriško trgovsko skupnost, ki bi naj začela delovati s prihodnjim letom. V načrtu je tudi skupna afriška banka. Določili so, da bo Akra, ki je glavno mesto države Ghana, sedež glavnega vojaškega stana afriških držav.

Politični teden

Po svetu . . .

V znamenju potovanja

Minuli teden je potekel v znamenju potovanja sovjetskega predsednika Hruščeva po Romuniji in ameriškega zun. ministra Ruska po zapadni Evropi. Namen potovanja najvišjih predstavnikov obeh med seboj tekmujočih držav po državah, s katerimi so idejno in politično trdno povezane, je skupen: utrjevanje zavezništva in čim večje zblizanje skupnih pogledov na trenutni svetovno-politični položaj.

Kot smo že zadnjič zapisali, se je zunanji minister ZDA Dean Rusk podal na pot po Evropi z velikimi upi na uspeh. Saj mu potovanja niso obteževali kakršnikoli nerešeni problemi, ki bi razdvajali ameriško zavezništvo z evropskimi zavezniškimi državami. Tako je moglo imeti njegovo potovanje povsem pozitivno poslanstvo: navezati še tesnejše stike med članicami NATO in pripraviti čim ugodnejše ozračje ob prizadevanjih evropskih držav pri gospodarski združitvi v skupno tržišče.

Rusk v Parizu . . .

Minister Rusk je obiskal minul teden najprej Pariz, kjer je ostal dva dni. Imel je razgovore s predsednikom De Gaulleom, s katerim je obravnaval tudi vprašanje atomske oborožitve; saj je znano, da hodi Francija v tem pogledu povsem samostojno pot, da bi se tako čimprej mogla uvrstiti zopet med »štiri velike« oziroma med »atomske sile«. V tem pogledu sicer Rusk ni mnogo dosegel, vendar je upanje, da bo Francija tesneje sodelovala tudi na nuklearnem polju, ko bo dokončno izgradila svojo atomsko oborožitev. Tudi v nemškem vprašanju ostaja De Gaulle pri svojem stališču, ko smatra, da so pogajanja s Sovjeti brez koristi, vendar tem poskusom ZDA Francija ne bo nasprotovala. V obče pa označujejo francoski in ameriški politični opazovalci Ruskov obisk v Parizu kot zelo koristen in upati je, da bo v kratkem prišlo do sestanka De Gaulle-Kennedy.

. . . Berlinu in Bonnu . . .

Pariz je zapustil minister Rusk v četrtek popoldne in je za hip poletel v Berlin, kjer se je zadržal le dobri dve uri. Ta obisk je bil bolj politično simboličnega značaja in je imel namen Berlinčane znova potrditi v zaupanju v ameriškansko varuštvo. Že ob prihodu na letališče Tempelhof je minister Rusk poudaril »trdno odločnost ZDA, da izpolnijo svoje obveznosti do Berlina«. Razumljivo, da si je najprej ogledal največjo berlinsko »znamenitost«, namreč obzidje, ki deli mesto v dva dela, nakar je v mestni hiši ponovno govoril o obveznosti ZDA do ohranitve svobode Berlina. Posebej pa je poudaril, da je njegova naloga, da najde v pogajanjih s Sovjeti pravično rešitev berlinskega spora. Množici, ki se je medtem zbrala pred županstvom, pa je zaklical: »Resnica je in ostane tudi v bodoče: Mi smo z vami!«

Po obisku Berlina se je minister Rusk podal v nemško prestolnico Bonn, kjer je imel daljše razgovore z nemškimi političnimi in gospodarskimi osebnostmi. Pri tem so bila razčistena vprašanja, ki so več mesecev motila razmerje ZDA-Nemčija zaradi ameriško-sovjetskih pogajanj o Berlinu. Med ostalimi vprašanji pa je bil predmet razgovorov predvsem pristop Anglije v EWG, s čimer se Nemčija povsem strinja in pričakuje, da bo temu kmalu sledila tudi politična združitve Evrope. Zdi se, da je bil med vsemi obiski ministra Ruska prav njegov poset v Bonnu najbolj zadovoljiv.

. . . v Rimu in Londonu

V soboto se je minister Rusk podal v Rim, kjer se je mudil le 26 ur. Njegovi razgovori z italijanskimi predstavniki, kot sta državni predsednik Segni in predsednik vlade Fanfani, so bili zelo pristrani; v njih so si dali obljube, da bodo dosedanje tesno sodelovanje v vseh zadevah Atlantskega pakta in drugih vprašanj zapadne politike nadaljevali, pri čemer so italijanski politiki zatrjevali, da tudi tamošnje »odprtje na levo« ne bo imelo nikakih slabih posledic na zunanje-politično smer vlade.

V nedeljo pa se je podal minister Rusk v London. Tudi tukaj so bili pogovori predvsem o zadevah NATO in o vstopu Anglije v EWG. V Londonu je bilo mnogo govora o uporabi atomskega orožja v okviru Atlantske zveze, največ pa so razpravljali o vprašanjih, ki nastajajo ob vstopu Anglije v EWG. Minister Rusk je vedel

mного novega povedati prav o tem; saj se je povsod najbolj zanimal prav za to vprašanje. To je pač znamenje, da je ZDA mnogo na tem, da Anglija čimprej vstopi v Evropsko gospodarsko skupnost. V tem namreč vidi najtrdnjejšo podlago zdravega evropskega gospodarstva in trezne protikomunistične politične orientacije.

Hruščev v Romuniji

V istih dneh je tudi sovjetski minister Nikita Hruščev potoval po Romuniji. To je druga država vzhodnega bloka, katere namerava obiskati v dolgem času. Pred nedavnim je bil v Bolgariji. Značilno je, da je zgovorni Hruščev tudi tukaj malo govoril; celo že napovedana zborovanja so bila odpovedana. Zadnjo nedeljo pa je zopet spregovoril na velikem zborovanju v Bukarešti, glavnem mestu Romunije. Ob tej priliki je dal več izjav, ki se tičejo sedanjega mednarodnega političnega dogajanja. Omenjal je najprej nerešen berlinski problem, ki ga bo treba kmalu rešiti, kar bi pri dobri volji ne bilo težko,

. . . in pri nas v Avstriji

Zvezni kancler v Pariz in Moskvo

Zvezni kancler dr. Gorbach se je podal v soboto v spremstvu zunanjega ministra dr. Kreiskyja, državnega tajnika dr. Steinera in drugih strokovnjakov na tridnevni obisk v Francijo. Takoj po vnitvi na Dunaj pa se bo podal kancler dr. Gorbach v Moskvo. Avstrija namreč ne sme pozabiti, da je nevtralna država, ki ima obveznosti na vse strani in mora zato v vseh važnejših odločitvah zunanje-politične narave vprašati ali vsaj poslušati, kakšen bo odmev njenega ravnanja. Najlepši primer za to je težnja Avstrije, da pristopi kot nevtralna država k EWG. Čim so to zaznali v Moskvi, so leti takoj opozorili Dunaj na njegove dolžnosti, ki izvirajo iz državne pogodbe. In prav to je vzrok, da si potovanja v Pariz in potovanje v Moskvo sledita tako neposredno.

Svarilo pred inflacijo

V svojem zadnjem radijskem nagovoru zvezni kancler dr. Gorbach resno svari pred nevarnostjo inflacije v avstrijskem gospodarstvu. Pri dosednji gospodarski tekmi na domačem trgu je namreč zelo ogroženo domače gospodarstvo in bo otežkočeno vključenje v celotno evropsko gospodarsko skupnost. Da bi zato avstrijsko gospodarstvo življenje ostalo trdno in solidno, ni mogoče dopustiti, da bi utrpel državni proračun kakršnokoli novo obremenitev. Posle-

kot kaže primer posrečene in zadovoljive rešitve laoskega prepira. Poudaril je, da je Moskva pripravljena se pogajati zaradi Berlina, toda če bo Zapad ta pogajanja zavlačeval, potem bodo Sovjeti podpisali ločeno mirovno pogodbo z Vzhodno Nemčijo ne glede na posledice. Ponovil je tudi že znani predlog, da je edina možna rešitev berlinske krize v tem, da odpravijo zasedbeni statut in Berlin spremenijo v svobodno nevtralno mesto. V govoru je tudi obtožil Amerikance, da z nadaljevanjem atomskih poskusov resno ogrožajo mirno sožitje narodov. Rekel je: »Imperialisti še niso odložili svojih načrtov za vojno, toda če bodo napadli, bo to privedlo do hitrejšega uničenja kapitalizma.« Tudi se je ob tej priliki potegoval za ustvaritev nevtralnega področja v srednji Evropi, kjer bi bilo prepečeno vsako atomsko orožje.

Ob temeljiti inspekciji te socialistične države se je Hruščev zelo pohvalno izrazil zlasti o dobro izpeljani industrializaciji države.

Po nedeljskem slovesu iz Romunije se je predsednik Hruščev vrnil zopet v Moskvo, kjer ga že čaka protest trojnih zapadnih guvernerjev Berlina zaradi ponovnih ubojev beguncev ob berlinskem zidu.

dice slabega držav. proračuna iz l. 1961, v katerem so izdatki visoko presegali dohodke, še danes obremenjujejo celotno gospodarstvo. Pozval je vse stranke, da naj njihova skrb za blaginjo ne bo le na ustnicah. — Podobno je te dni govoril tudi prejšnji zvezni kancler ing. Raab, ki je sedaj predsednik Zvezne gospodarske zbornice. Opozarjal je resno, da je avstrijsko gospodarstvo na razpotju; kupna moč šilinga se je v zadnjem letu zelo omajala. Kriva pa je temu velika gospodarska razbrzdanost na vseh področjih.

Krščanski demokrati zbirajo na Dunaju

Minuli teden so na Dunaju imeli svoj kongres zastopniki Krščanskih demokratov iz devetih držav. Kongres se je vršil v dvorani trgovske zbornice in udeležili so se ga visoki predstavniki krščanskih demokratov iz različnih dežel pod predsedstvom Franca Meyersa iz Westfalske. Avstrijsko ljudsko stranko, ki je tudi včlanjena v tej mednarodni uniji krščanskih demokratov (UICI), je zastopal njen generalni tajnik dr. Withalm. Kongresna razprava so bila postavljena pod vodilo: Socialna politika je zahteva časa v krščanski demokraciji. Tako je potekal ta kongres v znamenju prizadevanj, kako pronikniti v vse socialno-gospodarsko življenje s socialnimi nauki Cerkve, ki so ponovno nakazani v najnovejši socialni papeški encikliki »Mater et magistra«.

Zahteve učiteljev dvojezičnih šol

V zadnjem tednu so bile po vsej Koroški stavke učiteljev. Učitelji so na ta način ponovno zahtevali, naj avstrijski parlament čimprej izglasuje nov zakon o učiteljskem službenem pravu. Stavka je bila zato, ker sta vlada in parlament od leta 1948 dalje zavlačevala omenjeni zakon. Med učiteljskim sindikatom ter zastopniki šolske uprave so bili v zadnjih mesecih doseženi sporazumi o večini določb novega zakona. Samo nekaj točk je ostalo odprtih, med njimi tudi vprašanje učne obveznosti na dvojezičnih šolah Koroške in Gradišanske. Medtem ko prinaša novi zakon vsem ostalim avstrijskim obveznim šolam oziroma učiteljem daljnosežno znižanje učne obveznosti, predvideva za učitelje manjšinskih šol na Koroškem znatno poslabšanje sedanjega položaja. Zaradi tega osrednje vodstvo učiteljskega sindikata te točke ni odobrilo.

Učitelji na koroških dvojezičnih šolah so imeli od leta 1946 dalje učno obveznost 23 ur na teden, upravitelji teh šol pa 15 ur. Vse ostale ure pa, katere so morali poučevati, so jim bile kot nadure posebej plačane. Ta ureditev je bila pravična v toliko, ker imajo učitelji dvojezičnih šol posebno težaven položaj. Poučevati morajo v dveh jezikih. Dvojezične šole imajo dvojen jezikovni pouk. Priprava teh ur ter korekture zvezkov itd. zahtevajo mnogo časa. Povrhu pa traja pouk v dvojezičnih razredih povprečno 2 uri na teden dalj kot na nemških šolah. Po uvedbi novega manjšinskega šolskega zakona za Koroško marca 1959 pa je postal ta pouk še bolj težaven, saj je od tedaj naprej deljen še vsak oddelk in vsak razred na dve skupini: na učence, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku

in one, katere smejo poučevati samo v nemščini. Ne samo laiki, tudi strokovnjaki se čudijo, kako je kljub razcepljenosti v razredih mogoče, da ostane pouk uspešen. Da gre vse to na račun telesnih in duševnih moči učiteljstva, je razumljivo.

Pri stvarni presoji položaja bi bilo torej pričakovati, da bo država nudila učiteljem tudi v bodoče vsaj tisto, kar so do sedaj imeli. Novi osnutek zakona pa predvideva ravno nasprotno. Najbolj prizadeti bi bili upravitelji, katerim bi bila odtrgana povprečno najmanj polovica njihovih dosedanjih doklad. Pa tudi posamezni učitelj mora razočaran ugotoviti, da bo zanj odškodnina ali sploh odpadla ali pa se občutno znižala.

Ker se v zadnjem času položaj na dvojezičnih šolah ni zboljšal, ampak poslabšal, ne moremo iskati vzroka za predvidene ukrepe na šolskem področju, ampak zgolj v narodno-političnih težnjah.

Gotovi krogi želijo vzbuditi pri učitelstvu odpor proti pouku slovenščine. Hkrati upajo, da bo nova ureditev doklad za dvojezični pouk vzela v bodoče pogum mladim učiteljskim, da bi se še posebej pripravljali za službo na dvojezičnih šolah. Pozneje pa bi se zaradi pomanjkanja učiteljev moral marsikje ukiniti dvojezični pouk.

Odločno zato zahtevamo, da se končno opustijo na šolskem področju ponovni eksperimenti in da država da učiteljem to, kar jim za njih delo pripada. Samo tedaj moremo namreč pričakovati, da bodo učitelji vsespodestno vestno vršili svojo službo v splošno zadovoljstvo vseh prebivalcev v deželi.

SLOVENC

doma in po svetu

Ljubljanski lutkarji na Poljskem

V Ljubljani imajo zelo dobro uspevajoče mestno lutkovno gledališče, ki uživa že mednarodni ugled, saj je že večkrat nastopalo tudi na mednarodnih lutkovnih prireditvah. Te dni se to lutkovno gledališče mudi na Poljskem. V Varšavi je namreč mednarodni lutkarski festival. Pri tem festivalu bodo ljubljanski lutkarji nastopili z igro Jana Grabowskega »Volk in kozliči«. Istočasno bo v Varšavi tudi 8. kongres mednarodne lutkarske organizacije, v kateri je včlanjeno tudi ljubljansko mestno lutkovno gledališče. Letošnji nastop tega gledališča v tujini je že četrto, kar je znamenje, da je že doseglo nadpovprečno umetniško višino.

Razdelitev Levstikovih nagrad

Za najboljša mladinska literarna dela podeljuje založba »Mladinska knjiga« v Ljubljani vsako leto knjižne nagrade. Tudi letos so dne 21. t. m. razdelili lepe nagrade štirim pisateljem, katere so izbrali izmed 22 pisateljev, ki so predložili svoja beletristična dela.

Ti nagradenci so: prvo nagrado je dobil Tone Pavček za mladinsko zbirko pesmi »Veselenjacija« in sicer 200.000 din. Njegovo zbirko pesmi odlikuje preprosta iskrenost, ki bo znala otroke osvojiti. — Drugo nagrado je dobil v znesku 100.000 dinarjev Vid Pečjak za pripovedke »Dreček s tremi marsovi«. Njegove pripovedke so pisane za šolarje, ki se bodo gotovo navduševali za pisateljeve izvirne domislice, polne fantazije. — Tretja nagrada v višini 200.000 dinarjev je osrečila Rožo Piščanec za ilustracijo knjige »Medenjakova hišica«, ki si je tako med 54 predloženimi deli priborila prvo mesto. — Za izvirno poljudno-znanstveni deli »Geološki izleti po ljubljanski okolici« in »Zemlja skozi milijone let« je prejel nagrado 200.000 dinarjev mladi znanstvenik dr. Anton Ramovš, ki je urednik poljudne zbirke »Mladi geolog« in se trudil za zanimanje širše javnosti za geološka vprašanja.

L. M. Škerjanec koncertira v Pragi

Tudi med Češko in Jugoslavijo je v veljavi kulturna zamenjava. Tako je že meseca marca bil v Beogradu večer češko-slovaške glasbe. Te dni pa se mudi v Pragi skupina jugoslovanskih glasbenikov, ki so tam priredili 20. junija koncert jugoslovanske sodobne komorne glasbe. Na sporedu so bila poleg del Ljubice Marić, Rubena Radića in Krešimira Baranovića tudi dela slovenskega skladatelja Lucijana Marije Škerjanca, ki se je zaradi tega mudil ves teden v Pragi.

Škedenjski večer v Trstu

V predmestnih župnijah Trsta so slovenski verniki zelo zavedni in delavni. Imajo svoje bogoslužje, petje, katoliške organizacije in javne prireditve. Tako je v nedeljo, 14. junija, priredila mladina iz škedenja v Trstu zelo pestro kulturno reditev, ki je privabila nad 500 gledalcev. Nastop so mladi igralci v šaljivih nastopih in prikazali domače probleme. Prav to živo prikazovanje »domaćih zadev« je izzvalo mnogo zabave in navdušenja zlasti še zato, ker so igralci zares mojstrsko igrali. Tudi pevske točke močnega, čeprav še mladega zbora so zelo ugajale.

Še o »Mladinskemu dež. petju«

Tekmovanja mladinskih zborov v okviru »Deželnega mladinskega petja« so izvedli tudi v drugih zveznih deželah Avstrije. Tako poročajo »Hrvatske novine« iz Željezna (Eisenstadt), da so tudi na Gradiščanskem imeli tovrstno tekmovanje, katerega se je udeležilo več mladinskih zborov gradiščanskih Hrvatov. Takole poročajo:

»V času od 23. do 26. junija bo v Gradcu »Avstrijsko zvezno petje 1962«, katerega se bodo udeležili najboljši zbori iz vseh zveznih dežel. Na osnovi odgovarjajoče podpore bo moglo letos neobičajno veliko številu mladih pevcev vsake starosti potovati iz Gradišanske na zvezno petje.

Med zbori, ki so izbrani, da zastopajo Gradiščansko pri tekmovanju v Gradcu, je bil določen tudi šolski zbor glavne šole v Cindrofu pod vodstvom gđe. učiteljice na glavni šoli Marice Palatin in zbor mladih učiteljev Gornja Pulja pod vodstvom g. Stefana Kocsisa.

Gradiščanska zbora bosta skupno z zbori iz Štajerske in Koroške priredila koncert mladinskih zborov dne 25. junija ob 19.30 v dvorani »Stefaniasaal«, nato pa bosta tudi sodelovala pri koncertu na mestnem trgu in v parku. Gotovo bo ostal obisk Gradca mladim pevcem nepozaben. Veselimo se, da se morejo te vožnje udeležiti tudi naši pevci. Upamo, da bodo naši mladi pevci častno zastopali ne le svojo šolo in gradiščansko domovino, temveč tudi nas Hrvate. Želimo jim v naprej mnogo uspeha.«

Dr. Ingomar Heyer:

POTOVANJE V *Sveto deželo*

Na sirijski meji

Lansko leto sem popisal bralcem lista »Naš tednik«*Kronika* svoje potovanje po krajih Bližnjega vzhoda, to se pravi po Sirijski puščavi in ravnini El-Bek'a, kjer so razvaline starega mesta Ba'albek-a.

Tudi letos me je vodila želja, da si ogledam ta del sveta. Hotel sem videti še druge dežele, predvsem Jordanijo. O Jordaniji mi je bilo malo znanega. Vedel sem le, da tam vlada kralj, in sicer mladi kralj Hussein iz hašemitskega rodu. Pred njim je vladal njegov ded kralj Abdullah in mladi kralj ima sedaj mnogo posla, da rešuje težka notranja in zunanja vprašanja. Tarejo ga skrbi za begunce iz bližnje židovske države, nevarnost mu preti od velikega števila Nasserjevih pristašev, mnogo ljudi je brez dela in podobno. Je pa dežela Jordanija zanimiva iz drugih razlogov. Ves krščanski svet pozna veliko krajev, ki so danes v tej jordanjski kraljevini. To je stari del mesta Jeruzalema in še drugi kraji.

Letos me je na potovanju spremljala tudi žena. Taka pot je sicer naporna in ne smemo misliti, da je to tako, kot če se odpravijo kam po Evropi. Treba je prenesti mnogo neugodnosti in težav, treba se je privaditi posebnim razmeram (tako družbenim kot kulturnim), ki so po krajih Bližnjega vzhoda drugačne od naših. Pa moja žena je že parkrat šla z menoj na to stran sveta. To je bilo leta 1958, ko sva šla v Sirijo, in pa leta 1959, ko sva hodila po današnji Turčiji. Tako je ni bilo iti strah z menoj in se je lahko že vnaprej pripravila na tako potovanje.

ki Skozi Jugoslavijo in Bolgarijo v Carigrad

Oskrbela sva si vse potrebne vizume in kupila vozne listke od Salzburga do Haleba in 21. septembra (lani) sva sedla v vlak. Tako se je najino potovanje začelo. Skrbelo naju je, da bo na vlaku med vožnjo po Jugoslaviji preveč ljudi. Zato sva vzela za potovanje od Jesenic do Dimitrova grada na bolgarski meji vozne listke prvega razreda. Na Jesenicah sva torej s prtljago stopila v posebni vagon iz Zapadne Nemčije, v katerem je bilo nekaj Nemcev, ki so hoteli tudi obiskati jordanjske kraje in se nato vrniti preko Izraela in Cipra, tako da bi bili čez tri tedne spet doma. Vodili so jih duhovniki, med njimi neki višji prelat. Zdeli so se mi zelo simpatični, vsi so bili res verni in obžalovali sem, da niso Nemci tako širokosrčni. Ko bi taki vladi Nemcem, bi ti ne predstavljali več grožnje za druge narode. Žal so v teku zgodovine verske in druge zmote Nemcem toliko škodovali in jih naredile tako objestne, da so nazadnje zašli vedno v kakšna nora dejanja.

Razmeroma kmalu smo bili preko Ljubljane, Zagreba in Beograda na bolgarski meji in končno prebrzeli tudi Bolgarijo ter se ustavili v Istambulu, nekdanjem Carigradu. V Istambulu smo prenočili. 24. septembra zjutraj smo na azijski strani bosposke ožine spet stopili na vlak in sicer na »Bagdad-ekspres«, ki je bil natrpan potnikov v razne arabske države. Vozili smo se naprej ob Marmorskem morju do Izmita, nadalje skozi romantične kraje pogorja Eskişehir in se zvečer ustavili v glavnem mestu moderne Turčije, v Ankari.

Naslednji dan smo se spustili z brzovlakom čez Taurus-planino v Adansko ravnino in z veliko zamudo prispeli do obmejne postaje Islahiye ter se pripravili, da vstopimo v Sirijo.

V vagonu je bil tudi neki Jugoslovian iz Beograda, ki je potoval v Bagdad, da bi študiral na tamkajšnji fakulteti arabščine. Spremljali so ga iraški študenti, ki so študirali deloma v Beogradu, drugi pa v Ljubljani. Kar dobro jim je tekla srbo-hrvaščina oziroma slovenščina. Zelo jim je ugajala Ljubljana. Vprašal sem jih, kakšen vtis imajo od Slovencev. Rekli so, da imajo zelo dober vtis o našem narodu, posebno jim je všeč slovenska dobrodušnost in prijaznost. Povedali so mi, da mnogi Jugoslovani delajo v Iraku kot strokovnjaki in da jih imajo ljudje, zlasti delavci, tam radi. Z domačini namreč jedo in stanujejo skupaj in se znajo domačim ljudem prilagoditi, medtem ko Nemci in drugi Evropejci žive ločeno od domačinov. Tako pride večkrat do nerazumevanja med enim in drugim.

Ti Iranci so se na meji poslovlili od nas, ker so presedli na drug vlak. Medtem so turški cariniki in graničarji končali svojo počasno kontrolo. Vlak nas je popeljal dalje proti jugu med železnim zastorom, ki so ga Turki zgradili ob sirijski meji. Na prvi sirijski postaji Majdani-Ekbez je bila seveda sirijska kontrola, ki je pa tokrat na moje začudenje trajala zelo dolgo. Prišli so finančarji in razdelili liste za prijavo, prav tako kot v Jugoslaviji. Prijaviti smo morali tudi vse devize, kar se v Siriji ni doslej nikoli zahtevalo.

Nadaljnja vožnja je potekla hitreje kot navadno, ker sem zašel v razgovor z nekim sopotnikom, mladim fantom, ki študira v Jeruzalemu bogoslovne vede v tako imenovanem St. Ann's College. Pripovedoval mi je o položaju katoličanov in katoliške Cer-

Louis Veuillot:

LEGENDA O ZASPANEM MENIHU

V samostanu Božja Vrata je živel menih, ki je hudo trpel zaradi nepremagljive zaspčnosti. Za nobeno ceno na svetu se ni mogel prebuditi ob enajstih zvečer, da bi šel molit jutranjice.

Toda narava, ki ga je bila obremenila s toliko zaspčnostjo, mu je naklonila tudi veliko spretnost in iznajdljivost. Brez posebnih šol in brez večjega znanja računstva je sestavil po natančnem premisleku in z veliko potrpežljivostjo imenitno uro. Izprva je vdelal vanjo namesto enega zvončka, ki naj bi ga budil, kar celo vrsto hreščočih zvoncev. A ker so se pokazali tudi ti za nezadostne, je postavil na stebriček, ki se je dvigal nad uro za okrasek, še umetna kosa, petelina ter bobnarja in ob določenem času so začeli razgrajati vsi ti hkrati.

Nekaj noči je šlo prav dobro. Toda ni minilo dolgo in ko je pokazala ura enajst, so zvonci vreščali, kos je žvižgal, petelin kikirikal in bobnar razbijal po svojem bobnu... menih pa lepo smrčal dalje.

Kdo drug bi izgubil pogum, toda naš

kve na Vzhodu sploh. Nekako tri ure je trajala naša vožnja do Haleba, ki sem ga jaz že poznal. Poiskali smo taksi, da bi nas popeljal v Damask. Našli smo ga in nadaljevali pot z avtomobilom. Delala se je jutranja zarja, sonce je kmalu potem začelo pošiljati svoje prve žarke na zemljo. Jutro na vzhodu! Vozili smo se skozi puščavo in mimo raznih mest vse dopoldne, da smo bili za kosilo v Homs-u, kjer sem se ustavil že lani.

Čez Sirijo v jordanjske države

Prvo, kar sem v Homsu naredil, je bilo, da sem pogledal, kje je kakšen menjavec denarja. Na Vzhodu se ta posel opravlja kar na cesti. Iskal sem menjavce v upanju, da dobim kakšnega že poznanega mi človeka, ki je bil lani pošten in me ni prevaral. Ko nobenega ni bilo, vprašam po menjavcu. Pa mi povedo, da od lanskega leta ni več zasebnih menjavcev denarja, ker je to sedaj prepovedano. Ta posel opravlja le Masr-banka. To je egiptajska banka, ki je sedaj edina pooblaščenca za to opravilo. Poiskal sem torej to banko. Pred poslopjem banke zagledam do zob oboroženega stražnika, ki je hotel prej pregledati ves moj potni list, preden me je pustil vstopiti v banko. Menjal sem sto švicarskih frankov in dobil sirijski denar za nje.

Opravil sem še nekaj nujnih zadev in spet smo oddrveli naprej proti Damasku. Večkrat nas je kontrolirala vojna policija, ki je zato ustavljala naš taksi. V Damasku je bilo zelo vroče. Poiskali smo drugega šoferja z avtom, da bi nas popeljal v prestolnico Jordanije, v Amman. Ko smo ga našli, smo šli kar hitro na pot. Pot je vodila na jug in zelo hitro smo brzeli po puščobni ravnini in le redkokdaj opazili kakšno vas. Zemlja je v teh krajih nerodovita zaradi bazaltskega kamenja.

Prevozili smo več kot sto kilometrov in prikazalo se je obmejno mesto Der'a, mala oaza sredi puščave, nedaleč od tako zvanega »džebel-a Druza«, kjer bivajo Druzi, zelo skromna, a pogumno ljudstvo, ki je naredilo že mnogo preglavic poglavarjem v Damasku.

(Dalje prihodnjič)

noge že deset sekund nato, ko ga je kača prijazno zbudila. O, kolikokrat je prikravljal ubogi pater ves potokčen v kor.

Toda — skoro ne bodete mogli verjeti! Bilo, da je kača izgubila svoj glas, bilo, da je postala deska sčasoma manj težka, pater pa še večji zaspale, bilo, da so se noge počasi utrudile ali da jih je — prebrisanec — umaknil, preden ga je kazen oplazila, je vendarle čutil potrebo po novem izumu. Vsak večer si je, preden je legel, ovil okoli roke močno vrvi in ta ga je ob usodni uri brez vsakega novega hrupa potegnila ter ga kratko in malo vrgla z ležišča.

In sam ljubi Bog ve, kakšni prebujevalni načrti so se vse rojili po njegovi glavi, preden je začutil, da bo končno zaspal za vedno... Zaspal: Ah, ne! Ker je bil vendarle goreč kristijan, ga ne sodite tako slabo. Navzlic svojemu lenuharskemu grehu je vendarle otroško zaupal Onemu, ki vse odpušča.

»Ah!«*je* vzkliznil, »končno se prebujam...«

In to so bile njegove poslednje besede...

Slomšek o Radeckem

V »Drobtinica«*za* l. 1858«*je* Anton Martin Slomšek napisal dolg življenjepis o Jožefu grofu Radeckem, slavnem avstrijskem vojskovodji. Naj povzamemo iz tega življenjepisa nekaj začetnih odstavkov!

»Radecki, rojen Slovan. — Vojaška služba je božja služba, dokler vojak Boga ne pozabi in cesarja ne zapusti. Vojaški stan je Bogu svet in častitljiv. Zato je toliko imenitnih svetnikov vojaškega stanu v nebesih, na primer: sv. Jurij, sv. Boštjan, sv. Florijan...«

Slovenci dva imenitna vojskovodja radi imenujejo, jim najslajše vojne pesmi prepevajo: starega Laudona pri Belemgradu in pa Radeckija, mogočnega vojskovodja naših dni... Od Radeckija naši bratje in vrstniki najrajši govore, kako so na Laškem pod njegovim vodstvom sovražne puntarje ukrotili. Naj torej tudi Drobtinice od rajnega očeta Radeckija nekoliko lepega povedo, pokojnemu prijatelju Slovencev v hvalni spomin, mladim slovenskim vojščakom pa v poduk...

Rajni Jožef grof Radecki je na Češkem v trgu Trebnici, šest ur od Prage, ravno na vernih duš dan leta 1766 sveta luč zagledal. Oča so mu bili Peter grof Radecki, mati pa Marija. Ime tej slavni rodbini na Češkem daje neko staro selo Gradec, češki Hradec, iz česar je posnet okrajšani priimek Radecki. Zarano je mlademu Jožefu in pa edini sestri Franci neusmiljena smrt ljubelega očeta pobrala. Ljubozniva mati in pa stric sta za krščansko odrejo otrok skrbela...

Osemnajst let stari mladenič Radecki je v vojaštvo šel in na Ogrskem kot kadet med konjenike stopil. Prebrisane glave in pogumnega srca, ves živ ko gliva in čvrst ko hrast, je Radecki v vojaški službi hitro napredoval, v poldrugem letu je bil podlajtnant...

Leta 1788 in 1789 se je ves mlad še zoper Turke vojskoval. Po novem leti 1792 se je francoska vojska vnela. Grof Radecki je potem postal adjutant vojvodov, ki je cesarsko vojsko na Laškem vodil. Leta 1801 je Radecki Marije Terezije reda zlati križ za vojaške zasluge na prsi dobil. Po kratkem miru se je kravata vojska spet na Laškem začela in Radecki se je kot general-major po Italijanskem leta 1805 bojeval...«

vedno širil v pas in pod srajco ga je kar razganjalo.

Mornarji so se režali. Vedeli so, kako je s stvarjo. Ko so učenjaki začeli moža opazovati, so zvedeli tudi oni. Videli so ga, kako se je po zajtrku stisnil v dve gube in se z iztegnjeno roko kakor berač približal kakemu mornarju. Mornar se je zarežal in mu dal kos prepečenca. Pohlepno ga je pograbil, strmel vanj, kakor strmi skupuh v svoje zlato, in ga stlačil za srajco. Podobne darove je dobival tudi od drugih režečih se mornarjev. Znanstveniki so bili obzirni. Pustili so ga pri miru, pač pa so skrivaj preiskali njegovo posteljo. Bila je polna prepečenca; žimnica je bila natlačena s prepečencem, vsak kotiček, vsaka špranja je bila založena z njim. In vendar je bil zdrave pameti. Hotel se je samo zavarovati pred drugo lakoto, ki bi utegnila priti — to je bilo vse. Učenjaki so rekli, da ga bo to minilo in minilo ga je, še preden je ladja Bedford spustila sidro v zalivu San Francisca.

(Konec)

Jack London:

8

Ljubezen do življenja

Volškova potrpežljivost je bila strašna. Moževa potrpežljivost ni bila nič manj strašna. Pol dneva je ležal, ne da bi se ganil, se otepal nezavesti in prežal na stvar, ki se je želela nahraniti z njim in s katero se je želel sam nahraniti. Včasih se je morje onemoglosti zgrnilo nad njim in sanjal je dolge sanje. Toda skozi vse to, ko je bedel in ko je spal, je prežal na hropeče dihanje in hrapavo božanje jezika.

Dihanja ni slišal, in ko se je počasi dramil iz nekega sna, je začutil jezik, ki ga liže po roki. Čakal je. Čekani so rahlo pritiskali; pritisk se je povečal; volk je zbiral poslednje sile in skušal potisniti zobe v hrano, ki je nanjo tako dolgo čakal. Toda tudi mož je dolgo čakal in ranjena roka je stisnila čeljust. Volk se je šibko upiral in roka se je medlo stiskala, medtem pa se je počasi približevala druga roka, da stisne obroč Pet minut pozneje je vsa teža mo-

ževega telesa ležala na volku. Roki nista bili dovolj močni, da bi volka zadavili, toda možev obraz je bil tesno pritisnjen k volkovemu grlu in usta so mu bila polna dlake. Čez pol ure je mož začutil, kako mu po grlu curja tople curek. Prijetno ni bilo. Bilo mu je, kakor da mu tlačijo v želodec raztopljen svinec, in tlačila ga je vanj samo njegova lastna volja.

Pozneje se je mož preobrnil na hrbet in zaspal.

Na kitolovki »Bedford«*je* bilo nekaj članov neke znanstvene ekspedicije. S krova so opazili čuden predmet na obali. Premikal se je po obrežju navzdol proti vodi. Nikakor niso mogli pogoditi, kaj naj bi bilo in ker so bili znanstveniki, so se spustili v čoln, ki je bil privezan ob ladji, in prišli na kopno gledat. Uzli so nekaj, kar je bilo sicer živo, a bi komaj zaslužilo ime človek. Bilo je slepo, nezavedno. Zvijalo se je po tleh kakor velikanski črv. Po večini se je zaman napenjalo, toda bilo je vztrajno, zvijalo se je in se obračalo in napravilo kakih pet, šest metrov na uro.

Bilo je tri tedne pozneje. Mož je ležal v postelji na kitolovki Bedford. Solze so mu drle po upadlih licih, ko je pripovedoval, kdo je in kaj je pretrpel. Brez zveze je brbljal tudi o svoji materi, o sončni Južni Kaliforniji in o domu med oranžnimi gaji in cvetjem. Potem ni minilo veliko dni, pa je sedel za mizo z znanstveniki in ladijskimi častniki. Strmel je v izobilje hrane na mizi in tesnobno gledal za njo, ko so jo drugi nosili v usta. Vselej ko je izginil grizljaj v ustih, se mu je v očeh pokazal izraz globokega obžalovanja. Bil je čisto pri zdravi pameti, pa vendar je med kosilom sovražil te ljudi. Preganjala ga je bojazen, da bo hrane zmanjkalo. Izpraševal je kuharja, strežaja, kapitana, kakšne so zaloge hrane na ladji. Neštetokrat so ga minili, toda ni jim mogel verjeti in zvijačno je vohljajal okoli skladišča, da bi videl na lastne oči.

Opazili so, da se mož debeli. Iz dneva v dan je bil zajetnejši. Učeni možje so majali z glavami in ugibali to in ono. Zmanjšali so mu obrok hrane, pa se je še

Gradiščanski Hrvati čestitajo ...

»Hrvaške novine«, list gradiščanskih Hrvatov, prinaša v zadnji številki obširno poročilo o slovenski gimnaziji v Celovcu. Podrobno piše o nastanku in razvoju, ki ga beleži ta šolski zavod v toku svojega petletnega delovanja. Svoje čitatelje seznaja z notranjo ureditvijo šole in kaže v statistiki, kako raste število dijaštva. Omenja tudi težkoče na zavodu, ko ni pravih učbenikov in jih morajo profesorji sproti pripravljati, ter pristavlja, da je vstop v to šolo dovoljen avstrijskim državljanom.

Dobesedno pa dostavlja list: »Čestitamo našim bratom, koroškim Slovincem, ki 5. obletnici slovenske gimnazije v Celovcu želimo jim mnogo uspehov na tem zavodu«.

Posebej pa še omenja list, da je te dni obhajal 60-letnico ravnatelj šole, višji študijski svetnik dr. Joško Tischler, k čemur mu Hrvati iz Gradiščanske želijo vse najboljše.

LETINA

(Živeli posnemalci!)

Nedavno se je zopet vrnil med nas naš fant, naše gore list, g. Friderik Prosenc, ki je uspešno opravil svojo vojaško dolžnost.

To sicer ni kak posebno važen dogodek — tako si bo ta ali oni bravec mislil —, a

Pri nas na Koroškem

je pol leta na postelji, je mnogo trpel ter voljno prenašal bolečine. V tej težki bolezni mu je z ljubeznijo stregla njegova hči Johana in se je pri tem zopet izkazala kot prava samaritanka. Saj je imela že velike izkušnje od pred dvema letoma umrle sestre Terezije, katera je bila nad deset let v bolniški postelji.

Akoravno Vjištova hiša, katera leži na hribu, — od koder je posebno lep razgled po Rožu, — nima posebno plodnosne zemlje, je imela za reveže še vedno kruha. Radi tega so potrební radi zahajali tja. To je bila že tradicija Vjištrove hiše in je bila ta lepa navada že pri starših rajnega.

Naš umrlí je imel 2 brata in eno sestro. Od teh je brat Matevž že pred 2 letoma umrl. Bil je banski svetnik v pok. in je pokopan v Ljubljani. Sestra Johana in brat Foltej sta pa tukaj na svojem posestvu.

Zapustil je tri otroke, katere je vzgojil vse v verskem in narodnem duhu. Rajni je bil tudi izvrsten pevec; pel je svojčas tudi v cerkvi. Ta dar so podedovali po njem vsi otroci in tudi peli Bogu slavo, kar Tevžej in Suzej še sedaj izpolnjujeta. Tevžaja pa slišimo še večkrat po radiu v raznih naših pesmih.

Kot od prijatelja petja so se poslovili od rajnega naši pevci z lepim petjem na domu in na grobu. Domači g. župnik Repnik pa je imel na številne pogrebce lep in primeren govor.

Vsem žalujočim naše sožalje! Rajni pa naj počiva v miru!

LIBUČE
(Poročno slavlje)

V binkoštnih dneh sta v srednjih Libučah stala dva slavoloka in sicer pred Hartmanovo in Radarjevo hišo. Tudi bujni venci z belimi rožami in trakovi, ki so ovijali glavna hišna vrata, so nam naznanjali, da bo vesela ohcet na vasi.

Marica, saj jo poznate — in Tonči, ki vam nosi vsakovrstno pošto in ljubezenska pisma — pa Marici mu jih ni bilo treba nositi — ker prišel je po lepi poti iz sosesčine k izvoljenki v družino — torej ta dva sta se namenila kar potihem spraviti se v zakonski jarem. Pa kaj ne bi vaška dekleta tega pravočasno zvedela! — saj so leta sem skupno pletla vence za žegnanja, misijonske slovesnosti, birme, primicije in ženitovanjske prilike. Fantje pa so »pušlali«. Tako je vaška mladina obema pripravila slovesno ovenčan vohod v sveti zakon; še prej pa lušten poslovilni večer, po stari vaški šegi.

Marica in Tonče sta hotela imeti poroko tiho, v lepi Marijini cerkvi v Dobrli vesi na binkoštni torek. Gospod župnik Kulmež je

opravil poročni obred. Lep, ganljiv nauk jima je dal na pot v zakonsko življenje.

Farna mladina pliberške okolice pa je tvegala dolgo pot iz Pliberka v Dobrlo ves; tam je poročni par in svate sprejela z svojima zastavama in jih spremljala pred poročni oltar, kjer je bila poročna, liturgična maša. Svatje so bili presenečeni nad tako strumnim, samostojnim nastopom mladine. Ob koncu je še zadonela pesem: »Marija, skoz življenje voditi srečno znaš...«

Po končanih obredih so svatovski vozovi peljali svate zopet nazaj na nevestin dom, kjer se je v vselem razpoloženju vršila poročna gostija.

Marici in Tončiju želimo obilo sreče in zdrave rasti pod božjim varstvom, pod katerim naj tudi nova hišica zraste do vrha. In naj končamo s pesmijo-farne mladine, ki jo je radio posredoval nevesti Marici:

Tebi, Marica, ki z nami si hodila pota, si vedela, kaj mladostna je lepota — poklanjamo spominčice v slovo.

Ne daje Tebi žalostna jih greda, zato se Tebi naj ne orosi oko. Saj zemljo, tempelj zaTvoj dom, Ti daje naša sreda; ostaneš še med nami kot dozda.

Naj Tebi klije vedne sreče maj, naj cvetja trosi nova Ti dobrava.

Da boš med nami zadovoljna, zdrava, da v svoji boš družini Ti kraljica, mati in hotel rod Tvoj bi nam zvest ostati — za to naj Bog Ti da moči in blagoslov bogati.

Naj tudi Tebi, Tonči, sije sončni žarek zlati!

PEČNICA

(† Ana Halekar)

Dne 11. junija je umrla Ana Halekar, pd. Vaznikova Nani v Spodnjih Borovljah. Poročila se je leta 1923 z Mihaelom Halekar, posestnikom Kobintanjeve kmetije v Srejah pri St. Jakobu v Rožu, in sta živela v srečnem zakonu. Leta 1931 se je mož smrtno ponesrečil in, ker je bil zakon brez otrok, je odstopila žena Nani posestvo bratu Hanzeju.

Za časa Hitlerjeve strahovlade je bila Hanzejeva družina izseljena in Nani je morala tudi z njimi v taborišče Hesselsberg in pozneje v Schwarzenberg. Njen brat Franc, posestnik Vaznikove kmetije v Sp. Borovljah, je napravil prošnjo, da bi se sestra povrnila k njemu na njen rojstni dom; prošnja je bilo ugodeno in se je po treh mesecih prebivanja vrnila. Dvajset

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

OBJAVA

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence so sprejemni izpiti za šolsko leto 1962/63 v soboto, dne 7. julija 1962, to je prvi dan velikih počitnic. Začetek ob osmi uri.

Prijavite svoje otroke pravočasno in sicer do 1. julija 1962!

Prijavi je treba dodati rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva. Pri vodstvu šole, katero otrok sedaj obiskuje, zaprositi za popis učenca. Ta popis (Schülerbeschreibung) pošlje šola neposredno na naslov: Direktion des Bundesrealgymnasiums und Gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22. Na dan izpita, torej 7. julija, pa mora vsak učenec predložiti spričevalo, katero bo dobil 6. julija 1962 na svoji dosedanji šoli, ker brez tega spričevala ne more biti pripuščten k izpitu.

Izpit za prvi razred obsega snov četrte šolske stopnje iz slovenščine, nemščine in računstva — pisмено in ustno. Glede ostalih razredov pa dobite podrobna pojasnila vsak dan popoldne v šolski pisarni: Lerchenfeldgasse 22, soba 65 v drugem nadstropju.

Ravnateljstvo

let je bila pri bratu in je pomagala, kjer je le mogla. Bila je zelo dobra in verna ter je poznala samo delo in molitev; tudi ob delavnikih je hodila v cerkev in redno prejemala sv. obhajilo.

Meseca marca se je prehladila in to ji je zadalo smrtno kal; zbolela je na srcu. Na binkoštni ponedeljek je ob strani svojega brata in sestre Gašparcinje izdihnila svojo blago dušo. Ogromna množica ljudi jo je spremljala na pečniško pokopališče; njen nečak, č. g. Jože Gabruč, je ob asistenci č. g. Barbiča opravil pogrebne obrede in je ob odprtem grobu orisal njeno svetniško življenje. Pečniški moški pevski zbor se je poslovil na domu in ob odprtem grobu z ganljivimi žalostinkami.

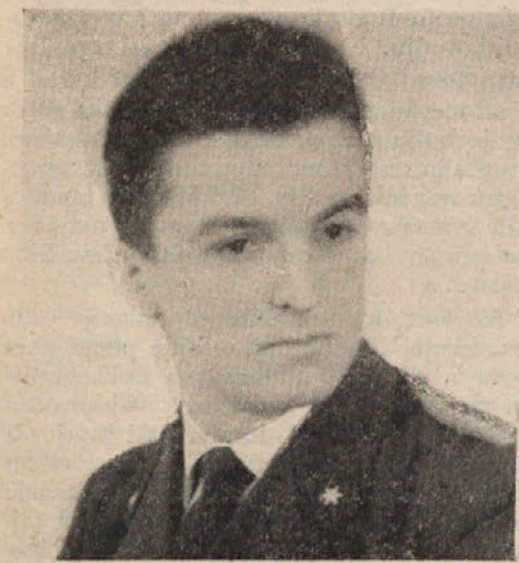
Počivaj, blaga duša, v domači zemlji, katero si tako ljubila, in uživaj večni mir in plačilo pri Vsemogočnem!

ŽIH POLJE
(Smrt žanje)

Zopet se je oglasila koščena žena v naši župniji. Dne 10. marca smo spremili na naše pokopališče ob veliki udeležbi pogrebcev Johana Supanc, pd. Kumra na Dolci vesi, v starosti 71. let. Med pogrebci smo videli tudi ravnatelja g. dr. Tischlerja.

Pokojni je bolehal blizu 20 let; pred 10 leti je bil operiran na želodcu v Wolfsbergu. Svojo bolezen je potrpežljivo prenašal in je bil na smrt dobro pripravljen; par dni poprej je še prejel zakramente za

(Nadaljevanje na 8. strani)

naj bo to omenjeno tudi na tem mestu, ker se je g. Friderik rad in z veseljem odzval klicu domovine in odšel služiti vojake. In ko je prišel od predstojnikov nálog, naj vsak vojak vpiše med drugimi podatki tudi svoj materinski jezik, se pa on ni sramoval priznati, da ga je slovenska mati rodila in je tako tudi vpisal.

Bog daj, da bi tudi drugi sinovi našega naroda imeli toliko poguma in se ne bi nikoli sramovali svojega materinskega slovenskega jezika!

Tvoji prijatelji.

LOGA VES ob VRBSKEM JEZERU
(† Maks Kaki)

Ze zopet moramo poročati le žalostno vest. Dne 21. junija smo izročili materi zemlji telesne ostanke 82 let starega Maksa Kaki, pd. Vjištrovega očeta v Dobu. Bil

Iz naše preteklosti:

Akademija v Celovcu pred 60 leti

V maju 1902 so prejeli naši izobraženci na Koroškem lično vabilce, v dveh barvah natisnjeno v tiskarni Družbe sv. Mohorja. To je bilo vabilo na peto slavnostno akademijo, ki jo je pripravila Akademija slovenskih bogoslovcev v Celovcu in sicer v četrtek, dne 15. maja 1902. Začetek akademije je bil napovedan točno ob 4. uri popoldne.

O poteku akademije je sestavil Franc Smodej, tedanji tajnik (poznejši senator v Jugoslaviji) naslednje poročilo:

»Z letošnjo slavnostno akademijo je pokazala naša Akademija že petič v javnosti svoje delovanje in je prejela zopet od nje pohvalo in priznanje v božilo za krepko nadaljevanje in napredovanje. Kljub ne posebno ugodnemu vremenu je prihitelo na to naše slavlje precejšnje število slovenske koroške inteligence. Mnogobrojno zastopani duhovščini sta načelovala č. g. kandler Vidovič in č. g. komendant Šumah. Med svetno inteligenco smo videli zopet skoraj vse naše stare prijatelje, kakor g. prof. dr. Sketa, g. prof. Scheinigga, g. notarja Svetino, g. Legáta, posebno mnogo novih gostov, kakor sekundarija deželne bolnišnice g. dr. Hudelista, finančnega prokuratorja g. dr. Brenceta in, kar s posebnim veseljem beležimo, zastopnike visokošolske mladine. Prav častno so bili zasto-

pani tudi nemški gg. kolegi in č. gg. profesorji — jezuitje.

Avla, v kateri je bila slovesnost, je bila zmerno, a okusno okrašena in je napravila na gledavca prav ugoden vtis. Lepa slika A. Einspielenja od domačega umetnika Markoviča, je pozdravljala došlece in jim pravila naše nazore in kazala obenem naše vzore.

G. predsednik si je s prav prisrčnim pozdravom mahoma osvojil srca vseh cenjenih gostov in je povzročil med poslušavci tisto animirano duševno razpoloženje, ki je pri vsaki slavnosti potrebno, da se more imenovati prisrčno.

Naša pesem in nastop tamburašev

Kaj premore marljivost in vztrajnost, je pokazalo izvajanje pevskih točk pod spretnim vodstvom g. Rozmana, kateremu smo dolžni mnogo hvale za njegov uspešni trud. — Slovenska pesem ima posebno moč — ali je temu vzrok blagoglasen naš jezik ali pa tisto mehko, prijetno božajoče čustvovanje, katero preveva slovenske pesmi, ali pa oboje, ne vemo prav; znano je le, da lepo peta slovenska pesem vedno gane, da nikdar in zgreši svojega namena. Tako je bilo tudi to pot. Vsem pevskim točkam se je poznalo, da so prišle iz gorečih, globoko čutečih src. Pri pesmi »En starček

je živel« je pel bariton-solo prav prijetno g. Sadljak, na klavirju ga je pa večje spremljal g. Herzele.

S posebnim navdušenjem so pozdravili gostje točno tamburašje pod vodstvom g. Vidoviča, ki je tu res na svojem mestu; pod njegovim vodstvom je naš tamburaški zbor precej napredoval, tako da si je za to slavnostno akademijo izbral že prav težke, deloma koncertne komade.

Kaj pa naj porečemo šele o slavnostnem govoru č. g. Rotterja, ki je v prijetnem smislu razpravljal o vprašanju »Ali je bogoslovje veda in sicer prosta veda?« Govor je bil globoko premišljene modroslovne vsebine in je pričal o mnogostanski načitanosti g. govornika, kateremu je delal vso čast; občinstvo mu je sledilo ves čas z velikim zanimanjem in je ob koncu govorniku v zahvalo gromovito ploskalo.

Drugi govornik g. Smodej je dokazoval iz raznih panog znanstva in umetnosti, da Slovenci nismo zadnji v Avstriji, da nasprotniki nimajo pravega povoda imenovati nas inferioren, manjvreden narod. Občinstvo je krepkemu govoru glasno pri- trijevalo in ga odobraval.

Živio-klici in ploskanje

K sklepu se je zahvalil g. predsednik cenjenim gostom za mnogobrojno udeležbo od blizu in daleč, poudarjajoč, da nas posebno veseli obilna udeležba zastopnikov kmetijskega stanu. Izrekel je tudi zahvalo častitemu ravnateljstvu, ker je šlo Akademiji vedno na roko, in je pozval slavno ob-

činstvo, da se vzdigne s sedežev ter v znak vdanosti zakliče sv. očetu in presvetlemu cesarju trikratni živio! — Navdušeno in gromovito so zaorili trikratni živio-klici po prostoru, kjer se sicer slovenska govorica le nerada sliši; kakor za nadomestek, da drugokrat ne sme dati duška najbližjim čustvom v materinem jeziku, so se razlegali po celem poslopju, pričajoči, da ima slovenska govorica tukaj vendar še vedno nekaj pravice. Nato so zaigrali tamburaši cesarško himno, katero je občinstvo stojé poslušalo. Potem so udarili še par koračnic, nakar se je začelo navdušeno občinstvo poslavljati. Kako zadovoljni so bili vsi s to akademijo, pričajo obilni darovi, katere so izročili akademiji. Tako lepe vsote, katere znaša 190 kron, še Akademija ni nobeno leto prej prejela. Dobili smo tudi dve brzojavni čestitki od svetovišarskega kapitulja in od spodnjedravskega pošojilnice, katere je poslala tudi 20 kron. Bog plačaj požrtvovalnim rodoljubom!

Zadovoljni pa smo bili s to akademijo tudi mi, ker je tako lepo uspela, ker smo se čutili ta dan kot pravi bratje, kot svoji med svojimi, ker smo spoznali, da slovenska Koroška ni tako zapuščenca, da še bije v njenem naročju maršikatero gorko rodoljubno srce, kar priča, da se slovenski Korotan vzbujajo iz dolgega spanja k prerojenemu življenju:

Oj Korotan, budil si nekdanj brate in vodil jih do slavnih zmag; iz snu se vzbudi, zbéri bojne brate, da ne uduši te mi sovrag!

Športni kotiček

Doba kopanja

V zadnji številka našega lista je bil objavljen zanimiv in koristen članek »Otrok in plavanje«. Ker je sedaj naenkrat pritisnili izredna vročina — pred kratkim smo se skoraj zavijali v zimske plašče in iskali zavetja pri gorkih pečeh — se mi zdi umestno opozoriti vse one, ki hočejo v teh vročih dneh iskati pomoči v hladnih vodah naših rek in jezer, da morajo biti ravno letos posebno previdni. Kdor hoče zamujeni čas, ki ga je povzročila muhasta narava, nadomestiti s tem, da pretirava, bo običajno razočaran. Posebno one opozarjam na previdnost, ki hočejo takorekoč čez noč postati rjavi kakor Indijanci. Sončna kopel je zelo koristna, če jo pravilno uporabljamo; če pa pretiravamo, pa postane nevarna, včasih celo smrtonovarna. Zatorej raje manj kakor preveč! Prvi dan samo nekaj minut, potem pa pridni vsak dan nekaj minut več, dokler ne začutiš, da ti tudi daljše sončenje ne more škodovati. Pri vsem tem pa pazimo, da smo precej časa v vodi, kajti jezera so tako gorika, da lahko vzdržimo po četrto ure ali še več v vodi.

O potrebi in koristi kopanja je dandanes vsaka beseda odveč; vsi namreč dobro vemo, kako blagodejno vpliva na naše telo hladen curek vode, zlasti sedaj v vročih poletnih dneh. In kako se odpočijejo naši udje, če se pred spanjem dobro umijemo in okopljemo, četudi samo v domači kadki. Kar nekam mladostne se počutimo po taki kopeli in kako sladko zaspiamo po njej. Teh kadnih kopeli naj se poslužujejo predvsem oni, ki čez dan nimajo časa (in teh ki največ) iti k jezeru ali reki.

Kdor zna plavati, ima dvojni užitek od kopanja: prvič se skoplje, drugič pa lepo drsi po vodni gladini v tem ali onem načinu plavanja kakor ladja na morju. To je obenem najbolj naravna in najbolj zdrava telovadba, kajti poleg sončne in zračne kopeli imamo še telesno gibanje v vodi, ki izredno blagodejno vpliva na mišice in sploh vse dele telesa. Poleg tega si pa lepo očistimo svoje telo mesnake, ki se je nabrala od potu in prahu.

Vsem onim, ki se hodijo kopat, toplo priporočam, da se naučijo plavanja. Ni to sicer nobena umetnost, vendar pa tudi ne tako lahko, kakor bi si morda kdo predstavljal. Pri plavalnem pouku je najbolj važno, da se sprijaznimo z vodo, se pravi, da izgubimo vsak strah pred njo. To namreč dosežemo v nizki vodi (do 1 m globoki) z raznimi igrami, škropljenjem, potapljanjem pod vodo, gledanjem pod vodo itd. Če voda počasi teče naprej, je vsa stvar precej lažja. Po mojem mišljenju moramo tole vajo obvladati, pa nam nadaljnje vežbanje ne bo delalo posebnih težkoč in sicer: »Dvigni roke v vzročenje (v zrak) in se polagoma vlezi naprej na vodo in popolnoma miruj tako z rokami kakor z nogami (tudi glava v vodi)«. Začutil boš, kako te voda dviga in nese naprej. Ko boš imel ta občutek, potem boš pa lahko začel z raznimi gibi, ki pridejo pri plavanju v pošto, in kar hitro se boš toliko priučil tega lepega, zdravega in koristnega športa, kolikor ti je za plavače-nešportnike potrebno.

Za vse brez izjeme pa velja tole: Ne bojte se vode! Zlasti v vročih poletnih dneh (tudi pozimi ne zanemarjajte čiščenja telesa s svežo vodo!) se skoplajte po možnosti vsak večer, saj menda ne bo nikogar med vami, ki ne bi poznal zdravljenja z vodo, ki ga je vpeljal po vsem svetu znani župnik Kneipp.

ST. JANŽ — NA NOVI POTI?
„VENI, VIDI, VICI“

V soboto, dne 16. junija, je šentjanško nogometno moštvo v Podravljah premagalo nogometno moštvo iz Vrbe z rezultatom 5:2 (4:0). To srečanje je bilo za obe moštvi odločilno, kako si bosta razdelili 2., oz. 4. mesto. S to zmago se je št. Janž pomaknil v lestvici II-C razreda na 2. mesto.

Na praznik presv. Rešnjega Telesa pa je bila Bistrica prizorišče tekme dveh rožanskih rivalov, št. Janža in Svetne vasi. Veliko število gledalcev je bilo priča prepričljive zmage št. Janža nad Svetno vesjo: 6:1 (4:1).

Zadnja nedelja pa je bila za šentjanško moštvo pravo slavo, kajti št. Janž je porazil SK Kotmara ves s 15:0 (4:0).

Kot izredno dober strelec se je zopet izkazal Gabriel Hanzl, ki je kljub veliki vročini (33 °C) ustrelil 6 golov. Posebna pohvala pa naj velja še voditelju moštva, Helfriedu Walchensteiner, ki je zabil 3 gole, in končno je še pohvale vreden mladi Pepi Šnid, ki se je hitro uživel v moštvo.

Recepti za telo in dušo

Za telo...

Oblači se skromno, a okusno. Napravljen bodi spodobno, nikar pa spet ne sili v bolešno pretirano sramežljivost.

Ne boj se zjutraj umiti z mrzlo vodo. Ne bo ti škodila. V korist ti bo:

najprej te bo zdramila, takoj prvi hip boš prioben in svežega duha; drugič: snažen boš; biti čist je prava lepota; pa tudi zdravo je; tretjič: utrdila bo tvoje telo in značaj. Nikar pretirano ne skrbi za svojo toaletno.

Tvoja obleka naj odgovarja stopnji, ki jo imaš v družbi. Ne nori za najnovejšo modo, ne v obleki, pa tudi v kravatah ne.

Ne bodi razcapanec, a tudi ne gizdalini. Glavno je, da je obleka snažna in pravilno nošena.

Mlad človek, ki je vedno ves nališpan, je malokdaj značajan.

Za lase ne imej prevelikih skrbi.

Bolj skrbi za tisto, kar je v glavi, kot za ono, kar je na njej.

Pusti drugim celo vrsto lončkov z mazili, stekleničice parfuma, palčice ličil in kozarčke bogve česa, s katerimi je kar zasut njihov umivalnik.

Imej samo dobro milo in je čisto zadosti.

Na kratko: v vsej toaleti imej vedno v mislih štiri stvari: pravilnost, snažnost, preprostost in moškost.

...za dušo

Dan začni z znamenjem sv. križa in jutranjo molitvijo.

Počasti Boga, ki je navzoč pred teboj in v tebi; zahvali se mu za milosti in daruj se mu popolnoma vsega, vse svoje molitve, dela ter trpljenje dneva, ki se začneja.

Naredi sklep, da se boš varoval greha — posebno tistega, ki ga največkrat napraviš — in da se boš vadiš v kreposti, predvsem tisti, ki jo najbolj potrebuješ.

Obudi vero, upanje in ljubezen do Boga ter se priporoči Mariji, svetemu Jožefu, angelu varuhu in svojemu patronu. Nazadnje pa zmoli angelovo čiščenje.

Prejšnje misli so osnutek navadne jutranje molitve. Dobiš jo tudi v svojem molitveniku. Najboljša je seveda osebna molitev, iskren in preprost pogovor z Bogom.

Več je vredna kratka, a dobra molitev kot dolga, pa raztresena in površna.

Molitve opravi vedno v svoji sobi, tudi kadar greš k maši. Če odideš iz sobe, preden si jo zmoliš, boš kaj kmalu sredi dnevnih opravkov in ne boš našel časa za molitev.

Moli kleče, ne pa ko se napravljaš. Tudi v telesni drži se mora odražati, kar govori duša in ustnice: spoštovanje, zahvala in prošnja.

Končno pazi na besede, ki jih izgovarjaš. Naj se tvoje srce tudi pri molitvi, kot sicer sploh, vedno sklada z ustnicami.

Katoliška mladina za Boga

Nedelja presvete Trojice je že nekaj let dan, ki je posvečen katoliški mladini. V Avstriji je na ta dan nad 120.000 mladih fantov in deklet izpovedalo svojo vero in pripadnost h Kristusu. To se je zgodilo v številnih župnijah in dekanijah avstrijskih škofij. V mnogih krajih so izvedli nočne molitvene ure s posebno prošnjo za uspeh letošnjega vatikanskega koncila in za preganjano Cerkev.

O uspelem mladinskem dnevu v Šmarjeti v Rožu smo že obširno poročali. Poročajo pa, da so v drugih škofijah imeli podobna slavlja. Tako je srednješolska katoliška mladina dunajske nadškofije že meseca maja priredila zborovanje v Badenu pri Dunaju. Na binkošti pa se je nad 250 katoliških visokošolcev udeležilo romanja v Marijino Celje. — Solnograški katoliški študentje so prehodili peš 72 km dolgo božjo pot na Bavarsko; gornjeavstrijska mladina pa je tudi zborovala na binkošti, dočim se je mladina iz Štajerske zbrala v velikem številu v Seckauu. Katoliška mla-

dina iz Predarlškega se je pa letos podala na božjo pot v Einsiedeln v Švici; bilo jih je čez 2.000. Njihovo romanje je bilo posvečeno molitvam za mir med narodi.

LJUDI PRODAJAJO KOT ŽIVINO

Na meji med Paragvajem in Brazilijo se je razvilo pravo trgovanje z ljudmi. Veliki braziljski posestniki potrebujejo delavce za svoja ogromna polja in za krčenje pragozdov. Na drugi strani meje v Paragvaju pa je mnogo brezposelnih, tujcev in ljudi nečedne preteklosti, katerim ni zagotovljen gospodarski obstoj. Te ljudi iščejo agenti iz Brazilije, ki jim obetajo vse lepo in zlato, če se obvežejo iti v Brazilijo; ko pa ti nesrečneži prestopijo mejo, jih kratkomo postavi na sejmišče, kjer jih kupijo veleposestniki kot navadno živino. Ti brezpravni ljudje, med katerimi je največ zapeljane in lahkomišelnine mladine, nimajo nobene možnosti več, da se rešijo iz okovov tega modernega suženjstva.

SLEPA MATI

zagotovil, da zahaja v boljšo družbo. Kako se naj torej vmešavamo in stikamo, če je res tako?

»Hvala lepa, gospa, za pojasnila,« pravi zdravnik, ko menadoma zaključil govor. »Diagnoza o fantovi bolezni je že gotova. Ne pošiljajte ga k meni, marveč ga raje napotite k spovedniku.«

»K spovedniku?« hlipne presenečena uboga mati, ki že sama dalj časa ni pokleknila k spovednici.

»Da, k spovedniku. Vašega sina ne more ozdraviti medicinska, ampak božja znanost, vera.«

Prava vzgoja

Nekoč sem prišel na neko dvorišče in, ko me je neka mati zagledala, obenem pa slišala, da je njen sinček zaklel, ga je začela zmerjati, seveda bolj po tihem, da bi jaz ne slišal: »Ti prekleti zlodej hudičev, ti bom že dala kletki!« — Neko drugo mater je vzgojitelj opomnil: Mama, kako pa, da vaš sinko tako grdo preklinja? Pa mu je brez zadrege odgovorila: »Ne vem, kje se je navadil kleti; doma že ne; oče ne kolne, jaz tudi ne, vedi ga vrag, kje se je ta hudič navadil kleti?«

Iz filmskega sveta

FILM IZ ALPSKEGA SVETA
PRIPRAVLJAJO

Na Bledu je minuli teden zasedala Alpska turistična skupnost, katero sestavljajo zastopniki turizma iz Avstrije, Zahodne Nemčije, Italije, Švice, Francije in Jugoslavije. Zasedanje je vodil avstrijski zastopnik docent dr. Paul Bernegger. Govorili so o možnostih turističnega razvoja in njegovi propagandi. Najvažnejše, o čemer so razpravljali, pa je scenarij za skupni film alpskih držav, ki naj bi ga izdelala neka ameriška filmska družba, ki je tudi poslala svojega zastopnika na to blejsko zasedanje. Po mnenju turističnih zastopnikov naj bi ta film vseboval poglobljene značilnosti alpskega predela teh držav, ki ne bi bile ločene po državah, marveč samo po motivih. Zasedanje je trajalo dva dni.

MLADINA Z OROŽJEM V KINU

Ob priliki neke mladinske kino-predstave na Dunaju so izvedli preiskavo pri udeleženi mladini in v veliko začudenje našli pri njej mnogo orožja najrazličnejših vrst: od zračnih, ustrahovalnih do plinskih in ostrih pištol. Med udeleženci jih je bilo kar 65 odstotkov »oboroženih«, kar je najbolj jasen dokaz, kako neugodno vpliva današnji film na doraščajočo mladino.

V zvezi s tem dogodkom je prišlo tudi v avstrijskem parlamentu do razpravljanj o mladinski vzgoji in je bil predložen novi zakonski osnutek, po katerem bi bilo mladini pod 14 let prepovedano vobče vsako strelno orožje, tudi zračne in strašilne pištole.

Z VELEFILMOM SO MORALI
PRENEHATI

Hollywood je pripravil veliki film z naslovom »Somethings got to give«, ki je že doslej stal nad 48 milijonov šilingov, a je moral prenehati z nadaljnjim snemanjem. Glavna igralka Marilyn Monroe je namreč odpovedala sodelovanje in tudi glavni moški igralec Martin Dean je izjavil, da nima več interesa nad filmom. Verjetno filma vobče ne bodo nadaljevali, četudi so že dobili nadomestilo za glavno žensko vlogo.

Film pa je že pred dogotovitvijo izzval mnogo kritike zaradi svoje skrajne nemoralnosti. Vatikanski list »Osservatore Romano« je z zelo ostrimi izrazi obsodil brezvestnost filmskih igralcev, ki se spozabijo tako daleč, da do skrajnosti žalijo moralni čut sramežljivosti, ko v scenah filma nastopajo igralke, katerih ne zakriva niti nekaj gramov blaga.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 2. 7.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Z narodno pesmijo po Jugoslaviji. — 18.00 Dr. Janko Polanc: Ekumenski koncil. — TOREK, 3. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Po tajinstvenih stazah koroške domovine. — SREDA, 4. 7.: 14.15 Poročila, objave. — V sredo popoldne v prijetni družbi. — ČETRTEK, 5. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled. — PETEK, 6. 7.: 14.15 Poročila, objave. — »Po Dravici dovse...« — SOBOTA, 7. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 8. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. — 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Za dobro voljo

Zdravnik je na dolgo pregledoval svojega pacienta in potem rekel: »Predvsem, dragi moj, morate jesti veliko sadja. In pri sadju morate predvsem jesti, kar je okoli. Kajti v lupini je veliko vitaminov.«

Potem malo pomolči in spet vpraša: »Katero sadje pa imate pravzaprav najraje?«

»Orehe!« odgovori bolnik z vidno žalostjo na obrazu.

Brezposelni se je sprehajal ob reki. Naenkrat je začul strašno vpitje. Tekel je na kraj, od koder je prihajalo kričanje, in je opazil nekoga, ki se je utapljal.

»Kako se pišete?« mu je zavpil brezposelni. »Janez Golaž,« je odgovoril oni v vodi.

»Kje delate?«

»V tobačni tovarni.«

Brezposelni je brž tekkel v tobačno tovarno. Predstavil se je upravniku.

»Zdi se mi, da potrebujete tukaj uslužbenca,« je hitel brezposelni.

»Vsa mesta so zasedena,« mu je odgovoril upravnik.

»In mesto Janeza Golaža, ki se je pravkar utopil?«

»Ga je že zasedel tisti, ki ga je v vodo pahnili,« je bil odgovor.

Šoferski kotichek

Prva pomoč pri vožnji

Motor se preveč greje

1. Predolgo že vozimo počasi, vendar ob visokih vrtljajih ali pa navkreber ob prenikavih vrtljajih. Poglejmo pod volan ali med sedeže: tam je prestavna ročica ...;

2. Ventilator slabo deluje, ker spodrjuje jermen. Pod prstom se sme jermen podati za 10 do 20 mm. Nategnimo ali zamenjajmo jermen (en jermen sodi v obvezno rezervo, ki jo imamo vselej s seboj!);

3. Termostat slabo nastavljen ali pokvarjen. Popravilo prepustimo delavnici — za silo podprimo vstopno odprtino za zrak s primerno oporo, vendar pazimo, da se bolj ne poškodujemo termostata;

4. Na motorju ali pred hladilnikom imamo zimsko zaščitno preobleko, je pa — n. pr. avgust. Poglejmo na koledar, potem na termometer in nato snamemo zimsko preobleko;

5. Motor je preobremenjen, ker en valj ne dela. Preglejmo svečke in kable;

6. Mazanje ni zadostno. Preglejmo nivo olja — dolijmo. Če je pritisk olja (manometer ali kontrolna lučka) prenizek ali če olja hitro zmanjkuje, takoj ustavimo. Do mehanske delavnice avto privlečemo, ne pripeljemo. Nekaj sto metrov je lahko usodnih;

7. Predvžig ni v redu. Nastavimo po navodilih ali prepustimo nastavitve delavnici;

8. Svečke imajo prenizko toplotno vrednost (ko jih izvijemo, so modre!); zamenjamo jih s svečkami, ki imajo za eno stopnjo višjo toplotno vrednost. Nato naj avto pregledajo v delavnici;

9. Obtok hladilne vode ni v redu. Hladilnik ali cevi so zamašeni. Prečistimo vso hladilno napravo;

10. Če voda v hladilniku zavre, ne odprimo pokrova takoj (tako se lahko opečemo v pari). Motor pustimo teči v prostem teku in počasi nalijmo medtem poln hladilnik vode. Tako bomo obvarovali, da ne bo zaradi nagle spremembe temperature počil motorni blok;

Motor se ne segreje dovolj, slabo vleče in se močno obrablja

1. Termostat slabo deluje ali je pokvarjen. Popravilo v delavnici;

2. Predvžig predvžig; pri zaganjanju udarja motor nazaj. Predvžig naj nastavijo v delavnici;

3. Svečke imajo previsoko toplotno vrednost. Vstavimo take z eno stopnjo nižjo toplotno vrednostjo (svečke so sajaste, črne);

Kontrolna lučka dinama zagori ali brli med vožnjo

1. Klinasti jermen je premalo napet ali pretrgan. Ne pozabimo, da običajno istočasno trpi tudi hlajenje;

2. Napaka v dinam ali v regulatorju. Mnogokrat samo izrabljene krtačke v dinam ali zamažan in zdrsan kolektor (popravilo opravi samo delavnica!). Regulator pregledajo v delavnici, očistijo kontakte — ali pa ga zamenjajo z novim; pri tej napaki motor sicer deluje — vendar se akumulator prekomerno prazni in se ne polni! Samo 10 ali 20 km smemo še voziti do delavnice;

Poraba goriva je prevelika

1. Šoba s preveliko odprtino: posledica »strokovnega« čiščenja ali samovoljne zamenjave. Vstavimo novo šobo, kakršno zahteva navodilo;

2. Gorivo odteka iz tanka ali bencinskega voda. Natančno preglejmo, pritegnimo matic, zamenjajmo tesnila. Razpoke in luknje naj zadelajo v delavnici: pozor, nevarnost eksplozije;

3. Pokvarjen plavač ne zapira dotoka goriva v vplinjač — zlasti če pušča (potopimo ga v vodo ali bencin — če uhajajo mehurčki, ga zamenjajmo z novim!);

4. Motor je dozorel za večje popravilo: zanesljiv znak je prenizko kompresijsko razmerje in z njim v zvezi zmanjšana moč stroja;

5. Zavore drsajo. Zelo lepo je voziti s potegnjenimi ročnimi zavori (!). Nastavimo vse zavore;

6. Izrabljene svečke — zamenjajmo jih najkasneje po 15.000 km — povzročajo tudi za 20 odst. višjo porabo! Zamenjajmo jih z novimi — upoštevajmo toplotno vrednost;

7. Pritisk zraka v gumah je prenizek. To je »zelo« dobro tudi za gume! Pritisk kontroliramo praviloma pri vsakem tankanju;

KOVINSKI PREDMETI

Kovinski predmeti, ki jih imamo v vsaki domačiji dovolj, zahtevajo, da jih varujemo pred trajnim učinkom vlage, jedkih snovi, kislin in škodljivih izparin. Če so brez lošča ali brez druge obloge, moramo odstraniti vsako nesnago, da se zopet svetijo kakor izprva. Take predmete čistimo po navadi s peskom, smirkom, smirkovim gumijem, preslico ali raskavim blagom. Toda s tem pogosto otemo ne le okisljeno, temveč tudi čisto kovinsko plast pod njo; če je ta tenka, kakor na primer pri pocinjeni, bakreni in železni pločevini, se predmet poškoduje. Zato je bolje, da umivamo take predmete z vodo, zmešano z otrobi, ter jih brišemo s platnom in loščimo s suknom.

Uporabljamo lahko tudi nekoliko okisano vodo in plavljeno kreda. Potemnele, lisaste bakrene predmete čistimo s krpjo, namočeno v vinski cvet, nato pa takoj s suho, čisto in mehko krpjo. Za čiščenje bakrenih predmetov dobimo v trgovini razna čistila, ki jih lahko vsaka gospodinja sama preizkusi. Broncirane predmete najlepše očistimo z mlačno fiziološko ali z dobrim petrolejem. Ne brišemo jih, temveč jih položimo v čisto žganje, da se posuše, nato šele jih zbršimo s svileno krpjo. Pocinjene predmete navlažimo in zdrgnemo z drobnim belim peskom in kisom, nato pa zbršimo z mehko krpjo.

Ponikljani predmeti bodo ostali svetli, če jih vsak dan zbršimo z mehko krpjo. Potemneli nikelj zdrgnemo z zmleto kreda, pomešano z žveplenim cvetom; nikelj dobro očistimo tudi z gosto kašo špirta in čistega žganega apna. Toda če nikljaste predmete vsak dan močno zbršimo s suho krpjo, se bodo vedno svetili, da bodo odveč čistilna sredstva, ki lahko pri večkratni uporabi premočno napadejo polituro niklja.

Medeninaste predmete osnažimo z mešanico kisa, soli in moke v enakih delih. Temne madeže na medeninastih kljukah

namažimo z mešanico čistilnega praška in kisa. Ko je zmes suha, odrgnemo kljuko z mehko suho krpjo. Zelenega volka odpravimo, če predmet pridno drgnemo z močnim kisom. Kovinaste zadržge očistimo najbolje z zobno ščetko in belim vazelinom. Srebro snažimo z mešanico čistilne krede, špirta in salmiaka, še najbolje pa s cigaretinim pepelom. Star domač recept za čiščenje srebra je krompirjeva, voda, v kateri smo skuhalo krompir. Za čiščenje potemnelega srebra lahko vzamemo tudi vročo boraksovo raztopino z vlažno zmleto kreda. Mila za srebro niso priporočljiva, ker nekatera vsebujejo žveplo, ki srebri škoduje, zato se ne prenačimo! Po vsakem čiščenju moramo srebrni predmet izprati in izsušiti z jelenjim usnjem, ali pa ga položimo v žganje in nato skrtamo. Srebrni ali nikljasti pribor operi v gorki milnici, splakni v mlačni vodi in nato še v mrzli vodi ter dobro posuši. Pribor zavij v svilnati papir in shrani v posebni škatli. Srebrna posoda tudi postane lepa, če uliješ nanjo kropo, v katerem se je kuhal krompir, nakar dobro splakni v mlačni vodi, drgni z volneno krpjo in dobro posuši.

Kositrno posodo pa čisti s preslico. Zlato je samo po sebi mehko, zato mu primčajo baker in srebro, da je stanovitnejše, vendar pa rado potemni. Znoj in razne kemikalije, s katerimi pride v dotik, pa lepotilna sredstva, — vse to vpliva na zlato. Zato pred vsakim takim delom odložimo prstan ali kak drug zlati predmet, da ga ne izpostavimo spremembam in okvaram. Medlo zlato bo spet zasijalo, če ga očistimo z mehko vodo, v katero smo dali na 1 l 240 g natrona, 100 g klorovega apna in 60 g kalijeve soli. V tej raztopini pustimo zlati predmet toliko časa, da bo popolnoma svetel, nakar ga speremo s čisto vodo in izsušimo. Zlate predmete čistimo tudi v milnici, ki ji dodamo salmiaka. Srebrne in zlate porte na uniformah očistimo z vinskim cvetom.

Domača lekarna

Domača lekarna je potrebna v vsaki družini. Namestimo jo v posebni leseni omari s primerno izdelanimi predali. Ključa nikoli ne puščaj v nji, da otroci in nepoklicani ne najdejo v nji smrt, vendar naj bo ključ dosegljiv vsaki odrasli osebi. Ker nekatera zdravila močno diše, zlasti razkužila in razni čaji, naj se predali tesno zapirajo, da se druga zdravila ne navzamajo duha.

Tekočine naj bodo v dobro zamašenih stekleničkah. Praške in soli hranimo v steklenicah s širokimi vratovi, za čaje pa so lesene škatle najboljše. Ker se čaji izliše, jih obnavljamo vsako leto.

V domači lekarni naj bo vedno red, vsako zdravilo naj bo na svojem mestu in naj ima razločen napis. V takšni omari za prvo pomoč imej vedno vsaj tole: aspirin za razne bolečine in za potenje; piramidon proti vročini in bolečinam; baldrijanove kapljice ali čaj za pomirjenje; Hof-

manove kapljice za krče v želodcu; bencin in razredčeni alkohol za čiščenje ran in za obkladke; burove tablete za obkladke pri oteklinah; borvazelin za mazanje opeklin in ran; cinkovo mazilo za mazanje krast; sulfamidno mazilo za mazanje ran; ihtiolno mazilo za mazanje gnojnih ran, za ogojke in ture; sulfamidni prašek za posipanje svežih ran; različne povoje; zavojček vate; zavojček sterilne tkanine za rane; obliž za lepljenje; trikotno ruto za prevoz; škarje in pinceto.

Za prvo pomoč so zlasti potrebni: toplomer, čista sterilna gaza ali prekuhane platnene krpe, da njimi pokrijemo rane, jodova in amikova tinktura, laneno seme za vroč obkladek, laneno olje za opekline, razne zdravilne rastline, predvsem kamilice in lipovo cvetje, brinjevo olje za otiranje pri revmatičnih bolečinah, ricinovo pa za čiščenje črevesa, — to je v glavnem zaloga dobre domače lekarne.

izpiraj vsake 4 tedne. Da lasje ne izgube naravnega leska, si umivaj glavo in ko je že popolnoma suha, si vteri v kožo olivnega ali mandeljvega olja vsak drugi dan. Vsakih 8 dni pa umivaj glavo, da ne bodo lasje preveč zamaščeni. Čez čas se bodo lasje zopet lepo svetili. Zadnji vodi pri umivanju dodamo vselej nekoliko kisa, da se lasje svetijo in postanejo mehki.

Goste lase laže počesemo, če glavniki omočimo s kisom. Lesk in enotno barvo ohranijo lasje, če jih vsak večer dobro prečesemo in z nepretrdo ščetko prekritačimo. Lase, ki smo jih nakodrali z vročim železom, namastimo z dobrim oljem, da nadomestimo maščobo, ki so jo v vročini izgubili. Lasje ne bodo prazgodaj osiveli, če jih večkrat umivamo z mlačno vodo, pomešano z vinskim kisom: 2 dela vode, 1 del kisa. Izplakujemo jih s čisto vodo, poslednji vodi pa prilijemo malo kisa. Lasišče se bo kmalu okrepilo. Tudi lasje bolnikov se morajo vsak dan negovati; moški naj si dajo lase na kratko ostriti ali celo obriti, ženskam pa naj se česajo lasje na isto stran, ki je dostopna, pozneje pa na drugo, da se bolnica odpočije. Če lasje po hudi bolezni izpadajo, pomaga brezova voda. — Prhljaj odpravimo s kalijevim karbonatom: 20 g raztopimo v 1 l vode; podobno pomaga lipov čaj. Izpadanje las preprečimo, če si glavo redno umivamo z močnim kamilčnim čajem.

ZANIMIVOSTI

Iz zgodovine avtomata

Šestdesetletni George Charliat stoluje v zaprašenih trgovinici v Rue de Mueomessnil nad fascinirajočim čarobnim svetom, kot ga najdete lahko samo v Parizu: tu plešejo čudaške lutke po žvenku igrajoče ure, nežne punčke se graciozno premikajo med mračno gledajočimi Turki, ki nevarno vihtijo zakrivljeno sabljo, za prst velika balerina pleše ob ubranem zvonjenju zvonov in za otroško glavo velik slon stopica po prodajalnici kot v pragozdu in viha riley.

Stari gospod je eden redkih starinarjev, ki je življenje posvetil zbirki starih igrajočih avtomatov, kakršni so bili v 17. in 18. stoletju priljubljena igrača na evropskih knežjih dvorih. Charliat je v svoje robote tako zaljubljen, da se le težko loči od njih. Tako pazi zlasti na pištolo, zavarovano za 6 milijonov lir, iz katere skoči na spiralni vzmeti prepevajoč ptiček. Samo prepričevalen bančni račun odpre vrata v ta čarobni svet nekoliko trmoglavega starca, ki je bil nekoč eden glavnih zvezdnikov francoskega nemega filma.

Na te ljubke igrače prejšnjih stoletij gledamo danes spoštljivo. Njihov zmédno komplicirani, od genialnih glav izumljeni mehanizem nam dokazuje tehnično zrelost dobe, o kateri le preradi mislimo, da se je iztrpavala v svojih pastirskih igrah.

V zgodovini avtomatov lahko opazimo, da so bili prvi »samogibi«, kot je Ktesibios iz Aleksandrije sredi 3. stoletja pred Kristusom imenoval svoje vodne ure z vrtečimi se stebri, s padajočimi kroglami in s pihali, že kar zelo moderni stroji. Bili so pa tudi del uporabne psihologije: izkoriščali so človekovo igralno strast in končno spekulirali z željo po udobnosti. Okoli leta 230 pred Kristusom je grški mehanik Philon izdeloval že avtomate, ki so zbujali občudovanje: žvrgoleli so umetni ptiči, če ste pritisnili na vzvod.

Sto let pozneje je antični Mehanikus Heron iz Aleksandrije v knjižici »O umetnosti gradnje avtomatov« opisal stroje, ki so za ustreznosti kovanec oddajali blagoslovljeno vodo. Treba je bilo le kovanec vtakniti skozi rezo v posodo. Kovanec je padel na žličasti konec vzvodne tehtnice, ki jo je teža pritiskala navzdol in na drugem koncu za trenutek obtežuje odprla ventil, ki je odprl vodo. To je bil prvi zgodovinski dokazani prodajni avtomat.

Pa tudi Šparta se trka na prsi, da je prva iznašla prodajni avtomat. V Londonskem muzeju stoji aparat, ki špartansko življenjsko načelo postavlja na laž: avtomat za vino. Iz zgodovine vemo celo, da je v Šparti potrošnik kupil v avtomatih blago tudi, ko so zvečer trgovine na drobno že davno zaprli.

Vendar se zdi, da je bilo prepričanje o koristnosti takih avtomatov le kratkotrajno. Izročilo pripoveduje o Heronu, da je varal vernike z avtomatskimi napravami celo pri verskih obredih. Njegov bistroumno zamišljeni mehanizem je povezal tempeljska vrata z ognjem na oltarju tako, da so se vrata brez človeškega sodelovanja ob gorečem plamenu sama odprla in ob ugaslem spet sama zaprla.

V čem je bila tehnična skrivnost? Ogenj na oltarju je segrel zrak nad seboj. Ta se je razširil in po cevi pritisnil na do polovice z vodo napolnjeni kotel. Nato je del vode po nategi stekel v vedrico, ki je visela na vrvi. Tako obtežena vedrica se je pogreznila navzdol in potegnila vrata, ki so se odprla — ali pa zaprla, če se je zrak ob ugašajočem ognju na oltarju spet ohladil. Ta konstrukcija je bila za tisti čas na vsak način tako pomembna, da še danes vemo zanjo.

(Nadaljevanje na 8. strani)

SUBVENCIJO 4.000 šil. dobi vsak kmet pri nakupu stroja za sušenje sena „Heurpe MBR 150“ izdelek tovarne Pöttinger, s samostojnim motorjem. Stroj obrača, grabi in trosi.

Pri vilstem motornem obračalniku znamke „Reform MGW 5“ pa znaša subvencija 3.500.— šilingov.

Omenjene stroje vam dobavlja:

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. Dobrla ves — Eberndorf
Telefon 04237 246

Naročite takoj, da ne zamudite ugodne priljubljenosti!

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Ajdinja

GORENJSKA

Pod Stolom, velikanom obmejnih gora, je stal nekoč mogočen grad, ki so mu rekli Ajdinja. Tu je mnogo let veselo in brezskrbno prebival s svojo ženo mož plemenitega rodu. Bister potok, ki je šumljal mimo gradu, mu je gasil žejo, gosto drevje ga je varovalo poletne vročine, visoko stanišče mu je pa razgrinjalo krasen razgled na Blejsko dolino. Prvi sončni žarki so ga obsevali, zadnji ga pozdravljali. Nič mu ni kalilo veselja, le ene reči mu je manjkalo: zadovoljnosti in pravega miru; kajti pogreznjen je še bil v krivoverstvo, tako da ni poznal samega sebe in ni vedel, ne odkod je in ne zakaj je.

Njegovi bližnji sorodniki so stanovali na blejskem gradu. Ti so že spoznali pravega Boga in si prizadevali, da bi pripeljali k resnici tudi stolskega plemenitnika, a zaman. Končno so sklenili prirediti veliko pojedino. Povabili so nanjo duhovnika, več sorodnikov in med njimi tudi stolskega plemiča z ženo. Zabavali so se prav lepo, tako da si srce ni moglo želeči lepšega. Veselo so se razgovarjali, peli zdravice in trkali s kupicami penetnega vinca. Gospodar blejskega gradu je pa nestrpno pričakoval priložnosti, da bi mogel reči kaj vmes in odkriti svoje srce. Taka se mu je kmalu ponudila.

Ko so si začeli razkazovati bojne rane in klicali v spomin različne zmage, jih vpraša: »Kdo vam je dal moč, da ste si priborili toliko vrednih zmag? Kdo vas je obvaroval smrti? Kdo je povzročil, da vam bojne rane niso škodovala?«

Na to vprašanje ni znal nihče odgovoriti. Ker vse molči in premišljuje, jame govoriti mašnik in razlaga, da živi večno bitje, ki je ustvarilo svetove, nebo in vse, kar nas obdaja. To bitje je obdario tudi človeka s tolikimi prednostmi, da uživa in kraljuje vsemu ter hvali svojega Stvarnika, katerega naj zato tudi daruje vse početje in dejanje in nanj naj se obrne v sleherni stiski. On je tisti, ki zmaguje, ki čuva in ozdravlja, zato ga častimo!

Po teh besedah se obrne do stolskega plemiča in ga vpraša: »Ali nočete spoznati tudi vi tega Boga?«

Srdito mu odgovori plemič: »Moji predniki ga niso poznali, a vendar se jim je vsod godilo dobro in tudi jaz ne odstopim od vere svojih staršev. Hvalite ga, kolikor hočete, jaz ne zatajim svoje vere za vsa bogastva, rajši vidim, da me izpremene bogovi v zver!«

Še je hotel govoriti, a žena ga prekine, rekoč: »In jaz naj se raje plazim kot kača po gozdu.«

Vsi ostime nad strašnim rotenjem in tudi mašnik obupa, da bi ju spravil na pravi

pot. Žalostno zapuste gost za gostom po jedino, ločijo se brez slovesa in vsak beži na svoje domovje. Tedaj zaklenka večerni zvon in žalobno je odmevalo njegovo donenje od blejskih pečin. Angeli so baš nosili pred božji prestol mile prošnje nedolžnih otročičev, staršev in sivih starčkov, ko je drdral skozi vas voz stolskega gospoda, kakor bi bili vpreženi vanj jeleni.

Voz obstoji pred visokimi vrati, ki se naglo odpro. Graščak ni ostal dolgo pri družini, kajti bil je slabe volje in malo je govoril. Vse je nekako tožno oznanjalo, da se bližna strašna ura. Ko prideta z ženo v spalnico, se po navadi pripogne, da bi sezul čevlje, ali — mahoma pade na roke, začne tuliti in lajati kakor pes, obraz se mu izpremeni v pasji gobec in iz obleke mu zrastejo dolgi kodri in se mu vlečejo po tleh. Ko žena to vidi in sliši, začne vpiti in klicati na pomoč tistega Boga, kateremu je malo prej odklela zvestobo. Ruje si lase, obupana divja po spalnici, joka in kriči na prečudne načine, da vsi domači pobegnejo. Ko vidi, da vse nič ne pomaga, se zgrudi nezavestna na tla, kjer se zvija in — izpremeni v kačo. Naposled zagrmí in vse poslopje se zruši v razvaline ter ju pokoplje pod seboj. A ne zgodi se jima nič žalega, kajti modra božja roka ju noče popolnoma pokončati in pogubiti za veke.

Stoletje se je pogreznilo v večnost, kar ni bilo žive duše do teh razvalin, kjer sta milo vzdihovala in čakala odrešenja pes in kača, prokleta od Boga.

Čez sto let pride do njiju pastir s svojo čredo. Črednik obstoji pred razvalinami in premišljuje, kaj bi moglo to biti, ko ni še nikoli ničesar slišal o tem. Obhodi in ogleda vse okrog in okrog, pa nikjer ne najde pota, po katerem bi došel na vrh. Kar začuje odnekod glas, ki ga kliče po imenu. Rado veden, kdo ga kliče, odgovori: »Kdo je, kaj je?«

»Bodi moj odrešenik, in kupi zlata, ki ga najdeš v razvalinah, bodo tvoje plačilo,« se oglasi zopet glas.

Težko je bilo prestrašenemu mladeniču odreči, mikalo ga je tudi obljubljeni zlato, zato zopet pogumno vpraša: »Kaj mi je storiti, da te rešim?«

»Pojdi,« se začuje glas, »do prvega leskovega grma! Tam dobiš seženj dolgo palico. Ko jo najdeš, pridi nazaj in me udari na vso moč s palico trikrat po hrbtu. Jaz bom pri vsakem udarcu hujše zakričala, a ne storim ti nič žalega in ne boš se tudi moje kačje podobe. Stopi hitro in ne mudi se, kajti vsak trenutek, ki ga preživim tu, je daljši od leta!«

»Naj bo,« si misli pastir in skoči do

grma, kjer res najde palico, seženj dolgo. Vrne se premišljujoč, kako bi prišel na razvaline, ki so bile strme in nedostopne od vseh strani. Ko pride zopet nazaj, vidi k njim pristavljeno široko gred, na vrhu je pa pričakovala pastirja velika, grozna in ostudna kača. V velikem strahu zleze pastir do nje in jo vže prvič dobro čez hrbet. Kača zakriči in prestrašeni pastir bi se bil kmalu sesedel od strahu, zato si komaj upa udariti jo še drugič. Kača zakriči še groznejše, pastir pa zbeži od pošasti, kolikor ga neso noge. Za njim se dvigne grad in vse je pri starem, le žalosten glas odmeva po gozdovih in dolinah: »Oh, neusmiljeni,

Jeanne Ancelet-Hustache:

Nevesta z diamantnim srcem

Živela sta kralj in kraljica, ki sta dolgo hrepenela po detetu. Končno sta doživela izpolnitev svojih želja.

Kraljična, ki jima jo je poslalo nebo, je bila lepa kot mlado jutro. Čim boste brali te besede, boste seveda takoj tudi spoznali, da gre le za pravljico, kajti vsi vemo, da je taka primera v resnici precej ponesrečena: če ogledujemo novorojenčka v njegovem vozičku ali pa pod zagrinjalom njegove zibelke, tedaj vemo, da je vsak hip pripravljen, da se začne kremžiti. Toda če primerjamo pravljicne otroke z mladim jutrom, hočemo s tem najbrž povedati, da se zde pač njihovim staršem prekrasni. V tem primeru je to seveda točno, kajti staršem se zde njih otroci vedno lepi, zlasti če so dolgo čakali nanje.

Kraljica je izbrala svoji hčerki ime, s katerim je bil zadovoljen tudi kralj, ker je pač ugajalo njegovim soprog, čeprav se mu je zdelo — recimo — nekoliko nenavadno. Malo kraljično so namreč nazvali »Roža Majska z jasnega vrta«. Kraljici, ki je ljubila cvetje in pesmi, se je zdelo to ime posebno lepo. Razen tega se ji je zdelo tudi jako prikladno za otroka, rojenega spomladanskega dne v sobi, ki je gledala na vrt in jo je oblivalo sonce. Toda ker je bilo to ime vendarle nekoliko dolgo, so ga skoro vedno nadomestili z okrajšanim, to je z »Majsko Rožo«.

Ko je mamica prvič zagledala svoje dete, je občutila najprej veliko radost, a takoj zatem pa globoko boleost. To majceno dekletce je imelo srce, podobno srcu, s kakršnim obdari ljubi Bog vsakega izmed nas, ki ga pošlje na ta svet. Res, mi ga nismo še nikoli videli, vendar obstaja. Ali morda ne pravimo o kakem človeku, da ima »dobro srce«, če kaže sočutje do trpljenja svojega bližnjega, ali da ima »trdo srce«, če ostane brezčuten, ko vidi trpeti druge? In mi tudi čutimo, kako se naše srce stisne, če nas obide strah, in da nas boli, kadar smo žalostni.

Kraljica je prav dobro vedela, da prihajajo skoro vse naše tuge iz srca, zato je

kako lahko bi me bil otel! Sedaj bom pa morala čakati stoletje za stoletjem, kar bo zame večnost, dokler ne zraste poleg razvalin lipa s sedmerimi vrhovi, ki jo bo zasadil osemdesetleten sivček, jo posekal in iztesal iz njenega debela zibelko. Šele dvojčka, ki bosta v njej zrejena, me lahko rešita!« Mil jok se je začel po teh besedah in šele čez dolgo časa je potihnil z milim vzdihljajem.

Danidanes je komaj še poznati kraj, kjer je stal nekoč grad Ajdinja. Deževje je polagoma zasulo vse in pobralo s seboj. Videti je le še jamo, ki je pa podobna bolj rupi nego pa grajskim razvalinam.

hotela svoji mali hčerki prihraniti usodo, ki jo je čakala. Ne da bi kralj o tem kaj vedel (kajti on bi se bil najbrž uprl take-mu načrtu), je pozvala mati Majske Rože najbolj izvedene zdravnike vsega kraljestva in jih vpraševala, ali lahko nadomestijo hčerkino srce z drugim, ki bi ne bilo izpostavljeno trpljenju?

Zdravniki so vili roke k nebu v znak presenečenja in nemoči:

»Kaj mislite, jasna kraljica? Nekaj nemogočega želite. Mi ne moremo nikoli tvegati takega poskusa...«

Priklanjali so se z vso spoštljivostjo, globoko povečali svoja koničasta pokrivala ter drug za drugim odhajali, puščajoč kraljico vso razočarano.

Končno se je pa dočljila Majske Rože spomnila starega zdravnika, ki ga je srečala pred mnogimi leti v neki vasi, kjer je preživljala svoje počitnice in o katerem je šel naokoli glas, da je izredno spreten. Kraljici ni bilo težko najti ga.

Ko je stopil pred njo s svojo dolgo belo brado, je začutila majhno vznemirjenje: ali sme zaupati tem starim rokam nežno telesce svoje Majske Rože? Morda tudi zato, ker je bil ta učenjak nekoliko čarovnika? Ker je pa ona sama odločala o tem, kar je želela, se je končno vendarle odločila.

Toda glej... S čim naj nadomeste lepo otrokovo rdeče srcece? Ker je šlo za kraljevo dete, je bilo treba seveda dragocene tvarine, na primer zlato.

»Ali ste mislili na to?« je vprašala kraljica. »Ali ne veste, da tisti, ki imajo zlato srce, ne prenašajo le svojih lastnih bolesti, temveč živo občutijo tudi nesreče drugih, ki jih vidijo. Ne, ne, z zlatim srcem ni nič.«

»Torej diamant?«

Ta kamen je redek in zelo drag, a je tudi zlahten in trd, zato je kraljica sprejela ta predlog.

Na skrivnen način je prinesla kraljica Majsko Rožo zdravniku, ki se je zaprl z njo v neko sobo. Skozi vrata je čula, kako je dejal dekletcu:

(Dalje na 8. strani)

N. V. GOGOLJ:

12

Majska noč ali utopljenka

PREBUJENJE

»Ali sem res sanjal?« se je vprašal Levko, ko je vstajal z grička nad obrežjem. »Bilo je vse kakor v resnici!... Čudno, čudno!« je dejal in se ogledoval okoli sebe. Mesec, ki se je ustavil prav nad njegovo glavo, je kazal polnoč, vsenaokrog je bilo tiho, z ribnika je vel hlad, nad njim pa se je otožno belil stari dom z zabitimi oknicami. Mah in divji plevel je pričal, da že davno v njem ne žive več ljudje. Odprl je roko, ki jo je v spanju imel stisnjeno v pest, in vzkrilnil od začudenja, ko je v njej videl pismo. »Kaj bi dal, če bi znal brati!« je vzdihnil in obračal pismo zdaj na eno zdaj na drugo stran. V tem hipu zasliši za seboj neznanski krik in vik.

»Ne bojte se, zgrabite ga! Kaj se obotavljate? Saj nas je deset! Stavim, da je to človek, a ne hudič!...« Tako je kričal starosta in vlival poguma svoji junaški četi. Levka je zgrabilo več rok, od katerih so se nekatere od strahu počeno tresle. »Sne-mi svojo vražjo spako, prijatelj! Zadosti si nas imel za norce!« je dejal starosta, ki je držal fanta krepko za vrat. Pa je kar odrevenel od začudenja in zijal v zločinca s svojim edinim očesom. »Levko, sin!« je vzkrilnil in se opotekel nazaj. »Ti si torej, pasji sin! Jaz pa si razbijam glavo, kdo

je razposajenec, ki uganja take vražje norčije. Pa se izkaže, da si to ti, ki po ulicah razajaš kakor razbojnik in poješ nedostojne pesmi v zasmeh čestitim ljudem. Prav, prav, Levko! Zdi se, da te srbi hrbet, da ti ga namažemo z brezovim oljem... Zvežite ga!«

»Počakaj malo, očka! Rečeno mi je, da ti izročim to pisemce,« je dejal Levko.

»Nimam časa, da bi zdaj prebiral pisemca, golobček. Zvežite ga!«

»Postoj, gospod starosta!« se je vmešal pisar, ki je bil vzel pismo in ga razgrnil.

»To je rokapis gospoda komisarja.«

»Gospoda komisarja?« so spoštljivo vprašujoče ponovili policaji.

»Komisarja? Čudno! Zdaj razumem še manj ko prej!« je mislil pri sebi Levko.

»Beri, beri!« je ukazal starosta. »Kaj piše komisar?«

»Čujmo, kaj piše komisar!« je pristavil žganjar, ki je bil privlekel iz žepa kresilni kamen in gobo, da zapali pipo.

Pisar se je odkaljšal in začel brati:

»Ukaz starosti Jevtuhu Magonenku. Izvedeli smo, da si ti, stari bedak, namesto da bi izterjal zaostale davščine in napravil na vasi red, že popolnoma znorel in na stara leta uganjaš razne nespodobnosti...«

»Bogme,« je starosta prekinil pisarja, »nič ne razumem!«

Pisar je začel iznova:

»Ukaz starosti Jevtuhu Magonenku. Izvedeli smo, da si ti, stari be...«

»Nehaj, ni potreba!« je zaklical starosta. »Čeprav nisem ničesar slišal, vem, da to ni važno. Glavno šele pride. Beri dalje!«

»Zato ti zapovem, da svojega sina Levka Magonenka nemudoma oženiš s kozačko Hano Petričenko iz iste vasi, dalje, da popraviš mostove na občinski cesti in da brez moje vednosti ne daješ občinske uprege mladim sodnim uradnikom, naj se še toliko sklicujejo na uradne posle. Če se prepričam, ko se pripeljem k vam, da tega mojega ukaza nisi izpolnil, te bom poklical na odgovornost.«

Kozna Derkač-Drišpanovskij.
Komisar, nadporočnik v p.

»Tako torej!« je dejal starosta, ki je lebelo zijal. »Ste slišali? Za vse je odgovoren starosta in zato morate ubogati! Brez ugovora ubogati!... Tebe pa,« je nadaljeval in se obrnil k Levku, »tebe bom na ukaz komisarja — čudno, kako je za to zyedell! — oženil; ukazu se moram pokoriti. Toda prej boš okusil mojo nagajko! Veš, tisto, ki visi pri nas na steni zraven svetih podob. Jutri jo bom pripravil... Kje si dobil to pisanje?«

Čeprav je bil Levko ves prevzet od začudenja, ker se je bila njegova stvar na tako nepričakovan, čudežen način obrnila, je bil le toliko navihnan, da si je hitro izmislil odgovor, da bi oče ne izvedel prave resnice.

»Včeraj zvečer sem bil v mestu, kjer sem

srečal komisarja, ravno ko je sedel v kočijo, da se nekam odpelje. Vprašal me je, kdo in kaj sem in iz katere vasi. Ko sem mu vse povedal, mi je izročil to pismo, zraven pa naročil, da naj ti, očka, sporočim, da nas bo, ko se vrne, obiskal in ostal pri nas na kosilu.«

»To je reklet?«

»Da.«

»Ali ste slišali?« je dejal starosta in se z napihnjeno važnostjo obrnil do svojega spremstva. »Komisar pride sam osebno k nam, to se pravi, k meni na kosilo. Daleč Starosta je ob teh besedah dvignil kazalec in nagnil glavo na stran, kakor da nekaj posluša. »Komisar, slišite, komisar pride k meni na kosilo! Kaj praviš, pisar, in ti, kum. Ali ni to velika čast? Kaj?«

»Kolikor jaz pomnim,« je odgovoril pisar, »še morda komisar nikoli ni bil v gostih pri vaškem starosti.«

»Starosta in starosta, to je velika razhika!« je dejal naš vaški poglavar, ki mu je od važnosti in zadovoljstva sijal obraz. Usta so se mu skrivila in iz njegovega grla je zadonelo nekaj kakor težak hripav smeh, ki pa je bil bolj podoben grmenju daljnega groma. »Kaj misliš, gospod pisar, ali bi ne bilo potrebno visokemu gostu v čast izdati povelje, da bi vsaka bajta prinesla po enega piščanca pa morebiti še kos platna ali kaj drugega?... Ali ne?...«

»Potrebno, gospod starosta, potrebno!« (Dalje prihodnjic)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

umirajoče. Dolga leta je bil zvest cerkveni ključar, hodil je rad v cerkev, dokler je le mogel; bil je tudi velik dobrotnik cerkve; ko so pobirali za zvonove, je Kumer največ dal.

Č. g. kaplan Česen se je v ganljivem govoru na grobu poslovil od rajnega.

Ko je bila 17. t. m. osmica za pok. Kumrom, je bil popoldne nov pogreb in sicer Marije Pipan, ki je dosegla visoko starost 84 let. Rajna je bila mati g. Kulnika na Čezavi; umrla je v bolnici pri elizabetin-kah v Celovcu, ker je želela tam umreti. Veliko je trpela pod Hitlerjem; nacisti so njeno hčer in njenega moža obglavili, ena hči ji je pa umrla že prej, stara komaj 17 let. Ker je bila njena želja, biti pokopana na Žihpoljah, je bila sem prepeljana.

Naj počivata oba v miru božjem; domačim pa naše pristrčno sožalje!

GLOBASNICA (Dve poroki)

Kakor meseca maja je stalo naše farno življenje tudi meseca junija predvsem v znamenju porok. Fara je zopet obogatela kar za tri nove družine. Lukej Greiner, pd. Hodnik v Globasnici, se je odpeljal 3. 6. s svojo nevesto Trudi Butjevo na Čepičah v Zrelec, kjer je opravil poročne obrede ženinov sošo-

lec č. g. France Božič. O mladi Hodnici gre glas, da se ni strašila nobenega dela in, ker velja tudi Lukej že vedno za neutrudljivo delavnega in podjetnega kmeta, jima bo lahko in prijetno gospodariti.

Vas Podjuna pa je dobila dve novi delavski družini. Najprej je domači župnik poročil Miheja Volavčnika z Nežko Uranšek, pd. Trnovnikovo v Podjuni. Vesela svatba se je nadaljevala pri Rižnarju. Nato pa je obhajal poročni praznik Oton Jevšnikar v žitrajski cerkvi in pri Rutarju s svojo izvoljenko Angelo z Vinogradov pri Žitari vasi.

Naša iskrena voščila novoporočencem in mnogo sreče v novem stanu!

ŠT. ILJ ob DRAVI

Pranganje na Humcu bo 8. julija. Župni urad v št. Ilju sporoča, da je Marijina cerkev na Humcu zdaj že popravljena in obnovljena; slovesna otvoritev te častitljive cerkve bo 8. julija 1962 s sledečim programom:

ob 9. uri procesija z Marijinim kipom od župnijske cerkve na Humec;

ob 9.30 uri slovesna božja služba z govorom ml. g. kanonika Aleša Zechnerja;

ob 10. uri tradicionalno pranganje z Najsvetejšim.

Na predvečer ob 7. uri bodo zvonili humški zvonovi, da oznanijo faranom in Rožu lepo slovesnost.

Jeanne Ancelet-Hustache:

Nevesta z diamantnim srcem

(Nadaljevanje s 7. strani)

»In sedaj, otrok moj, sem te osvobodil vseh bolesti tega sveta. Da bi bila sedaj srečnejša...«

Kraljica ni razumela teh besed: le kakaj taka želja? Ali ni popolnoma jasno, da bi bili srečnejši, ako bi se osvobodili vsega tipljenja?

Ker je bil zdravnik že star, je kraljica mislila, da le čenča tjavdan.

Dokler je ostala Majska Roža še čisto majhno dekletce, ni nihče opazil nobene spremembe na njej; toda ko je nekoliko odrasla, se jim je začela dozdevati nekam čudna. Bila je le otrok; imela je rožnato polt ter temnorjavo kodre in oči in vsak jo je z veseljem pogledoval. Bila je tudi jako modro dekletce. Najsi je šlo za delo ali za igro, vse je naredila natančno tako, kakor so ji bili naročili. Njene odgojiteljice so bile tega izprva jako vesele, toda kmalu so začele opaziti, da ne uboga zato, da bi razveselila svoje starše, temveč zgolj zato, ker so ji pač tako ukazale: bila je popolnoma brezčutna bodisi za delo, bodisi za igro. Ali ne pravimo o otrocih, ki se zanimajo za to, kar delajo, da »se igrajo pristrčno« ali da delajo »iz vsega srca«? Toda o Majski Roži vemo, da ni bila več podobna tem otrokom, odkar so jo bili zapuili staremu zdravniku.

Kar navadno povzroča pri majhnih otrocih solze ali prave izbruhe radosti, je sprejemala ona brez živosti oz. veselja. Ako je razbila svojo punčko, ni bilo to zanjo prav nič važno. Nekega dne ji je smuknil iz kletke kolibri, ki ga je sama odgojila in o katerem se je zdelo, da ga ima rada, a je le suho dejala svojim preplašenim odgojiteljicam, ki so jo hotele tolažiti:

»Moj ptič je odletel. Prosim vas, zaprosite oskrbnika, ako mi more poslati drugega«.

Ko so si za njen god ubijali glave, da bi jo razveselili z lepimi darovi, se jim je za to sicer vljudno zahvalila, a nihče ni imel vtisa, da bi ji bil napravil s tem res kako veselje. Samo kraljica je poznala tajno te brezčutnosti, a je dobro pazila, da ni znila o tem nikomur nobene besedice.

»Majska Roža ne bo poznala trpljenja,« si je mislila v svoji slepi ljubezni. »Majska Roža bo naj srečnejše bitje.«

Ko je deklica dopolnila svoje petnajsto leto in je postajala zmožna razumevati, je šele začela tudi sama opaziti, da nikakor ni taka kakor druge mladenke njene starosti. Med velikaši se ženijo jako zgodaj. Njene tovarišice, hčerke kraljevih svetnikov, so se z veseljem udeleževale dvorskih svečanosti in se pogovarjale o kneževicah, s katerimi so plesale. In ko so jih tisti, ki so jim ugajali, naprošali za ženitev, so bile vse iz sebe od sreče. Presenečene so pa motrile Majsko Rožo:

»Ali se ti ne želiš poročiti, Majska Roža?«

»Poročila se bom, ker je pač taka naveda. Cesarjev sin je zaprosil zame pri mojem očetu in tudi kronski svet misli, da bi bilo to prav koristno za naše kraljestvo.«

»Ali si videla vsaj cesarjevičevo sliko?«

»Počemu neki?« je odvrnila Majska Roža in brezbrizno nekoliko skomizgnila z rameni. »Pravili so mi, da je pošten in pogumen. Zanašam se na kralja, svojega očeta.«

Svatba je bila torej dogovorjena. Cesarjevič, Smeli Lev po imenu, je odpotoval iz cesarstva, čigar dedič bo nekoč, da bi posetil kralja, svojega soseda, in spoznal Majsko Rožo. Zaroko so obhajali z veličast-

nimi proslavami v kraljevi palači in z ljudskimi veseljami.

Vsi so občudovali cesarjeviča. Bil je visok in lep in njegov ponosni pogled je dobil mil izraz šele, ko je obvisel na Majski Roži. Ves narod se je tega veselil, kajti vsi so bili prepričani, da mu bo zveza cesarstva in kraljestva, posvečena s to poroko, zagotovila mir in blagostanje.

Toda medtem ko je vse kraljestvo prekipovalo od radosti in ko se je tudi cesarstvo pripravljalo, da sprejme z istim sijajem vladanski par, se je dogodilo, da je skupni sovražnik obeh dežel zbral z vso naglico in v največji tajnosti veliko vojsko ter jo vrgel na meje kraljestva. Svoje zahrbitne namene je upal doseči z nepričakovanim udarcem. Smatral je tisti trenutek za najpripravnejši, kajti kdo bi med vseobčim razveseljevanjem mislil na bolestone ločitve in na rožljanje orožja!

Toda budnost stražnikov ni prav nič popustila. Z vrhov svojih stražnih stolpov so na ves glas zatrobili k orožju. Nemudoma so bile pozvane pod zastave vse kraljeve čete in konec je bilo svečanosti, konec veselice. Otroci so se poslavljali od svojih očetov, matere od svojih sinov. Ihteče so se trgali moške iz objemov svojih žena in dekleta so gledala, kako so odhajali njih ženini, vsi v železju. Cesarjevič Smeli Lev je korakal ob kraljevi strani na čelu vojske.

Ko je Majska Roža videla občo žalost in solze, ki so jih točili okoli nje, je obšla tudi njo globoka tuga. Kaj! Tedaj, ko odhajata njen oče in njen ženin na to vojsko, iz katere se morda nikoli več ne povrneta, ali bo res ona sama v vsem kraljestvu, ki ji je ne stiskala tuga?

Zaupala se je svoji dojljici, ki ji ni mogla več prikrivati resnice. Da, Majska Roža je bila drugačna od drugih. Majska Roža ni mogla nikoli jokati in ne resnično ljubiti. In dojlja ji je pripovedovala zgodbo o kraljičini želji, o starem zdravniku in o diamantnem srcu.

Tedaj je Majska Roža odšla in se vrgla pred noge svoji materi:

»Mama, mama! Ti si bila tako dobra in si mi hotela prihraniti vse muke in jaz sem ti globoko hvaležna zato. Toda prosim te, ako je še čas, dovoli mi, da bi še jaz ljubila, kakor ljubijo vsi. Toda kako bi mogla to, če sem pa neobčutljiva za tipljenje?«

Kraljična je prosila tako vroče, da je mater ta nepričakovana prošnja ganila do srca in je dala hitro zopet poiskati starega zdravnika.

Ta se je bil medtem tako postal in korakal tako zgrbljeno, da mu je segala bela brada skoro do tal. S seboj je prinesel v rokah majhno zlato skrinjico.

»Dobro sem vedel, da bo kraljična nekega dne obžalovala vašo odločitev, o kraljica, in upal sem, da ne bom zatisnil oči, preden ne popravim vaše nekdane zmote. Ker sem mnogo proučeval stare knjige, sem našel tudi sredstvo, s katerim sem mogel ohraniti lepo rdeče srčce vaše hčerke še živo. Tukaj je!« In položil je zlato skrinjico pred kraljico. »Bog je ustvaril dragocene kamne, rastline in cvetje, ki razveseljujejo oči. Nič nam ne brani, da se ne bi izenačevali s temi brezdušnimi stvarmi, ki žive in umirajo, ne da bi spoznali bolelost in veselje. Toda dobri Bog je name-nil človeku vse lepši delež in višje dostojanstvo ravno s tem, da mu je podelil pravico trpeti. Božjim uredbam pa ne smemo nasprotovati, o velika kraljica...«

Kakor nekoč je podal stari zdravnik Majski Roži napoj, ki ji je vzel zavest, in s svojimi stanimi prsti, ki se niso tresli, ji je zopet zamenjal diamantno srce s pravim.

Tistega večera je potem Majska Roža prosila, da bi videla Smelega Léva še enkrat in da bi se mogla posloviti od njega. Vrgla se je v njegovo naročje, srečna in tresoča se od bolečine, obupana od žalosti in zadivljena. Brez konca so ji lile solze in, čeprav ni še nikoli doživljala podobne bolesti, so se ji zdele solze — prve solze, ki jih je prelivala — neskončno sladke.

Kajti nihče ne more spoznati vezi, ki veže dvoje bitij, dokler jih ni zalival s solzami.

MALI OGLAS

2 para perlon-nogavic za 11.— šil. pri WOLL-u. STRICKBAR v Celovcu (pri kapucinski cerkvi).

Igralna sezona na gradu v Brežah

Že trinajsto leto prirejajo požrtvovalni igralci iz Brež na lepo prirejenem grajskem igrišču svoje poletne igre. Tudi za letos je že vse pripravljeno in kot je napovedal vodja brežkega gledališča arhitekt Hannes Sandler na tiskovni konferenci, bodo začeli z letošnjo igralno sezono 29. junija. Za letos so pripravili samo eno igro, katero bodo ponovili v 30 predstavah. Igrali bodo Shakespeareovo komedijo »Mnogo hrupa za nič«. Vzrok, da so se letos omejili le na eno igro, je predvsem v tem, da se morejo nekoliko razbremeniti igralci in pa tudi, da se na ta

način more vodstvo brežkih iger ubraniti proti neizprosni ključu predpisov finančnega urada, ki tudi za taka kulturna poslanstva ne pozna nikakega usmiljenja. Tako so namreč vse podpore, ki jih je prejelo vodstvo brežkih iger (občina 40.000 šil., dežela 20.000 šil., prosv. ministrstvo 8.000 šil. in darovi 10.000 šil.) morali uporabiti za kritje davkov. Nadaljnji nagib pa je bil tudi ta, da se bodo lažje posvetili vzgoji mlajših delavcev in je tako upati, da bodo v prihodnjih letih zopet nastopali v dvojnih igriških prireditvah.

Iz zgodovine avtomata

(Nadaljevanje s 5. strani)

Velika doba igrajočih avtomatov pa so 17., 18. in 19. stoletje. Kdor ima priložnost, da lahko pogleda v notranost tistih lutk (ki so takrat navduševale kneze vseh evropskih dvorov in spodbudile Goetheja, da je v Faustu sanjal o »svojem homunkulusu«), bo presenečen nad kompliciranostjo mehanizma.

Izum žepne ure po Petru Henleinu okoli leta 1500 je bil pač spodbuda za mnoge, da so rokodelčili razne avtomatske igrače. Nastala so prav čudežna dela fine mehanike.

Ljudje so takrat živeli v dobi igrajočih ur, godbenih valjev, Panovih flaut, trompet in bobnov, vrvečih kanarčkov, koketnih lutk, ki so plesale po taktu godbe. Ko je leta 1760 umrl znani avstrijski maršal Laudon, si je lastnik vojaškega kabineta voščenic lutk na Dunaju izmislil pristno sodobno počastitev. Dal je v prostorih svojega kabineta postaviti mavzolej, v katerem je stal v vosku modelirani maršal. Ta mavzolej je opisal sodobnik takole: »Vsako uro zadoni primer-na žalna glasba, ki jo je nalašč v ta namen skomponiral nepozabni umetnik Mozart. Traja 8 minut in po svoji čistosti in preciznosti prekaša vse, kar je rokodelska umetnost doslej napravila podobnega.«

V teh stoletjih so torej položili temelj za današnje avtomate. Takratni avtomati so imeli vse sestavine igre, koristnosti, presenečenja in mikavnosti, ki so izhajale in izhajajo od mehanično (danes tudi električno) poganjanih strojev.

Golo igračo je počasi premagala praktična korist. Kmalu po izumu elektrike si je Monsieur Gaston Menier iz Pariza omislil električno namizno železnico. Veletrgovec Menier slovi kot izumitelj mnogih slavnih omak in jedil in je nekoč slovel kot pravi pariški Lukul. Da gostov ne bi motila navzočnost strežnikov, je dal napraviti namizno železnico. Tir je bil širok 115 milimetrov, po njem so drdrali 75 cm dolgi in 22 cm široki vagončki v obliki skled, ki so bili tako močni, da so lahko peljali tudi najtežjo pečenko. Pred gostiteljem je bila stikalna plošča in treba je bilo le na gumb pritisniti, da se je ta ali oni voziček ustavil pred določenim

gostom. Na mizi je bil celo poseben izogibalni tir, kjer so posamezni vozički počakali, če je hotel kak gost vzeti še drugo porcijo.

Ta sladokusna železnica je kmalu zaslovela, tako da jo je gospod Menier razstavil na pariški svetovni razstavi in so jo ljudje hodili gledat enako navdušeno kot Eiffelov stolp.

Leta 1896 je Mednarodna obrtna razstava v Berlinu presenetila obiskovalce z avtomatsko restavratorijo, v kateri ste lahko kupili tople klobase, juho, kavo, kakao, slaščiice in celo razne šaljive predmete. Ali ste pa lahko za groš sprožili orkester, v katerem je igralo 16 mehaničnih godbenikov. Pred prvo svetovno vojno je bilo na primer v Nemčiji sami nad 50 avtomatskih restavracij.

Danes radi gledamo na te izume kot na domislice muhastih čudakov. Morda se smejimo avtomatom za tobak za pipo, ki so v začetku prejšnjega stoletja stali v angleških gostilnah. Vanje je bilo treba vreči kovanec pa ste dobili zavojček tobaka. Sedaj pa vidimo po ulicah podobne avtomate, ki prodajajo cigarete.

Že leta 1928 je bilo v Združenih državah nad 750 različnih prodajnih avtomatov. Vendar so se prav razmahnili prodajni avtomati šele sedaj, z drugim podobnim razvojem v času civilizacije, z avtomatizacijo. Ta razvoj je povezan z naraščanjem človeštva in mest ter s splošno željo po hitrejši in boljši postrežbi.

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Nedelja, 1. 7.: Vor Jungfrauen wird gewarnt (IVb). — Veseloigra z moralnimi zadržki! — Sreda, 4. 7.: Rio Grande (III+).

Borovlje. — Sobota, 30. 6.: Das Geheimnis der gelben Narzissen (IVa). — Kriminalni film o tihotapski bandi, katero odkrijejo šele po več umorih. — Nedelja, 1. 7.: Frau Cheneys Ende (IVb). — Komedija. Moralni zadržki! — Torek, 3. 7.: Die Verschworenen (III). — Mlad kaznjene ubiži iz zapora in se v življenju zopet uveljavi kot vreden član človeške družbe. — Četrtek, 5. 7.: Anna (IV). — Drama. Notranja sprememba pevke v redovno sestro.

Dobriča ves. — Sobota in nedelja, 30. 6. in 1. 7.: Scheidungsgrund — Liebe (IVb). — Veseloigra. Ze večkrat ločena »dama« zapelje svojega odvetnika v zakon.

St. Jakob v Rožu. — Sobota, 30. 6.: Wegen Verführung Minderjähriger (V). — Zlagana nemoralna zgodba. — Nedelja, 4. 7.: Die Schatten werden länger (IV). — Svicarski film o trudih, da bi moralno in socialno ogrožena dekleta spravili zopet na pravo pot. — Sreda, 4. 7.: 5 Revolver gehen nach Westen (IV). — Film iz divjega zapada. Na smrt obsojene zločince pomilostijo v ameriški domovinski vojni in jim dajo možnost z izpolnitvijo težke naloge priti na svobodo.